

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

Regional tendensrapport 2020

En konstnärspolitisk analys av regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2021–2024

KLYS regionala tendensrapport 2020

En konstnärspolitisk analys av regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2021–2024

Inom ramen för KLYS regionala samverkansarbete har KLYS under 2020 lämnat remissyttranden över de tre regionala kulturplaner som remitterades under året, och som börjar gälla från 1 januari 2021. Samtliga planer är fyraåriga och gäller till och med den 31 december 2024. Regionerna listas genomgående i bokstavsordning i denna rapport, som baseras på analyser av följande dokument:

- Gotlands kulturplan för åren 2021-2024
- Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024
- Regional kulturplan för Skåne 2021-2024

Denna rapport är en översiktlig sammanställning och analys, som utgår från både KLYS remissyttranden över kulturplanerna och de färdigremitterade, politiskt beslutade slutversionerna av planerna. Utgångspunkten för analysen är KLYS kultur- och konstnärspolitiska¹ kärnfrågor; bl a professionella kulturskapares villkor (som upphovsrätt, avtal och ersättningsnivåer), det regionala samrådsarbetet med professionella kulturskapare och förutsättningarna för regionernas kulturella infrastruktur för professionella kulturskapare.

I KLYS läsning av kulturplanerna undersöks främst de konstnärliga verksamhetsområden som KLYS medlemsorganisationer verkar inom, dvs. ord, ton, bild/form och scen/film. Planernas avsnitt om bl a hemslöjd, kulturarv/kulturmiljö, arkivverksamhet och biblioteksverksamhet har enbart lästs kursivt och ingår inte i denna rapportens analysarbete.

Frågerubrikerna i denna rapport sammanfattas med beskrivningar av de tendenser vi kan avläsa utifrån de aktuella kulturplanernas sakfrågor och prioriteringar. KLYS vill också jämföra hur regionerna i sina kulturplaner hanterar olika konstnärspolitiska sakfrågor, och även undersöka utvecklingen för vissa sakfrågor genom att jämföra med tidigare års tendenser. Rapporten är sammanställd av KLYS regionalpolitiska sekreterare i samarbete med KLYS verksamhetsledare Ulrica Källén och företrädare för KLYS medlemsorganisationer.

Stockholm den 21 december 2020

Carl Liungman
regionalpolitisk sekreterare, KLYS

¹ I denna rapport används genomgående begreppet *konstnärspolitik* i den breda bemärkelsen, dvs. gällande för samtliga konstområden. Konstnärspolitiken är den politik som specifikt hanterar kulturskaparnas villkor och förutsättningarna att vara yrkesverksam inom sitt konstområde, medan *kulturpolitik* som begrepp är generellt övergripande med i första hand ett medborgarperspektiv som bl a hanterar förutsättningarna i stort för tillgången till konst och kultur i samhället. Konstnärspolitiken ingår som en specifik del i den övergripande kulturpolitiken.

Innehåll

1 Kulturplanens innehåll och konstnärspolitiska begrepp – sidan 3

- 1.1 **Övergripande om kulturplanens innehåll.** Hur följer kulturplanen verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning? Är alla konstområden med i planen?
- 1.2 **Konstnärspolitiska begrepp och definitioner.** Redogör regionen för begrepp som *professionell kulturskapare*, *konstnärspolitik* och *kulturell mångfald*?
- 1.3 **Kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet.** Vad sägs i kulturplanen om kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- 1.4 **Konstnärlig frihet och armlängds avstånd.** Vad sägs i kulturplanen om konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd i kulturpolitiken?

2 Regionens samråd med professionella kulturskapare – sidan 13

- 2.1 Hur beskrivs regionens dialogarbete med de professionella kulturskaparna i kulturplanen?

3 Regionens konstnärspolitiska mål och prioriteringar – sidan 15

- 3.1 Hur relaterar kulturplanens övergripande kulturpolitiska mål och prioriteringar till professionella kulturskapare?
- 3.2 Finns det ett specifikt avsnitt om professionella kulturskapares villkor med förslag på konkreta insatser? Lyfts avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten?

4 Regionens kulturella infrastruktur kopplat till konstnärspolitiken – sidan 18

- 4.1 **Infrastruktur för professionella kulturskapare.** Hur beskrivs regionens kulturella infrastruktur relaterat till de professionella kulturskaparna när det gäller konstnärresidens, kompetensutveckling, verkstäder/produktionslokaler, digitalisering, arrangörer, mötesplatser etc.?
- 4.2 **Relationen professionell och ideell kultur.** Hur ser regionen på relationen mellan professionella kulturskapare och civilsamhällets aktörer?
- 4.3 **Kulturella och kreativa näringar (KKN).** Lyfts KKN specifikt i kulturplanen – hur formuleras insatser? Nämns kulturskaparna kopplat till KKN?
- 4.4 **Interregional samverkan.** Lyfts samarbeten med andra regioner? Nämns något konkret om interregional verksamhet som gagnar kulturskapare i regionen?
- 4.5 **Internationell kultur i regionerna.** Beskrivs i kulturplanen specifikt några internationella samarbeten som gagnar kulturskapare i regionen?

5 Regionens kulturpolitik i relation till regional utveckling och kommuner – sidan 30

- 5.1 Hur relaterar kulturplanen till övergripande regional utveckling och kommunernas kulturutveckling?

6 Sammanfattning – sidan 33

- 6.1 Har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande?
- 6.2 Vilket är helhetsintrycket och vad sticker ut i den här kulturplanen?

1 Kulturplanens innehåll och konstnärspolitiska begrepp

	<p>1.1 Övergripande om kulturplanens innehåll. Hur följer kulturplanen verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning²? Är alla konstområden med i planen?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Region Gotlands kulturplan för perioden 2021-2024 är väl förankrad i andra regionala strategidokument och kulturpolitiska mål på både regional och nationell nivå. I kombination med en tillhörande, välutformad handlingsplan blir materialet lättöverskådligt och extra tydligt i sak. På det stora hela är kulturplanen föredömligt och pedagogiskt upplagd och skriven, och dokumentets struktur följer normen för kulturplaner på ett sätt som gör den lätt att orientera sig i.</p> <p>Jämfört med många andra kulturplaner genomsyras Gotlands plan av en hög konstnärspolitisk ambition. Planen klargör tydligt olika kulturpolitiska begrepp samt kulturens betydelse för hela samhället, vilket har sin poäng då kulturen inte ska behandlas i ett stuprör som en enskild sektor. Planen beskriver utförligt regionens kulturella infrastruktur och dess utmaningar, och lyfter tydligt produktionsvillkor för kultur och problematiken med tillgång till ändamålsenliga lokaler för konstnärligt utövade i alla dess skeden.</p> <p>De professionella kulturskaparna, kulturskapandets villkor och konstnärlig kvalitet lyfts fram i två av regionens tre särskilda fokusområden för planperioden. Regionen är noga med att i sin kulturplan redogöra för utmaningarna när det gäller kulturskapares försörjningsmöjligheter. Mer omfattande och tydligare än många andra kulturplaner lyfter Gotlands plan vikten av avtalsenliga löner och ersättningar för kulturskapare, bl a nämns KLYS arvodesrekommendationer.</p> <p>I stort sett samtliga konst- och kulturområden som är centrala för KLYS finns med i planen. Även (ny)cirkus omnämns, dock saknar planen specifika förslag på insatser för detta område. <i>Litteratur</i> är ett eget verksamhetsområde självständigt från biblioteksverksamheten. Beträffande konstformer som ligger utanför samverkansmodellens förordning lyfter regionen tydligt fram <i>spel</i> och <i>spelutveckling</i> i kulturplanen.</p>
<p>HALLAND</p>	<p>I ett konstnärspolitiskt perspektiv finns det mycket som verkligen är framsynt och bra i Region Hallands kulturstrategi och kulturplan för perioden 2021-2024. Halland har kombinerat sin kulturstrategi och kulturplan i ett och samma dokument. Fortsatt i denna rapport används enbart ordet "kulturplan".</p> <p>Regionen lyfter fram vikten av att utveckla den kulturella infrastrukturen i nära samverkan med både kommuner, kulturverksamheter och kulturskapare. Något som sticker ut är att regionen betonar konstens frihet och kulturskaparnas självständighet, och presenterar flera prioriteringar för att stärka förutsättningar för professionella kulturskapare att bo, verka och utvecklas i Halland. I planen redogörs dessutom ingående för hur kulturskapare genom ett välfungerande samrådsarbete har medverkat i planens framtagande, och att kulturskaparrådet konsulteras även under genomförandet av planen.</p> <p>Generellt finns det en del vaga och breda formuleringar i denna kulturplan. Det talas mycket om att områden ska "stärkas" eller "utvecklas", men mindre om hur detta ska gå till i praktiken, eller vem som ska göra vad. Ordet "delaktighet" är flitigt använt, men inte tydligt definierat i sammanhangen. Planen saknar tydligare distinktioner mellan att en medborgare i regionen själv ska vara skapande och att en medborgare ska ta del av kultur skapad av andra (vad är professionell och ideell kultur resp. amatörkultur?).</p> <p>Region Hallands kulturplan har ett pedagogiskt medborgarperspektiv med stort fokus på barn och ungas möjligheter att ta del av samt utvecklas inom olika konstområden/kulturyttringar.</p>

² I § 8 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det att landstinget ska ansvara för att främja en god tillgång för länets invånare till: 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet, 2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, 3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, 4. professionell bild- och formverksamhet, 5. regional enskild arkivverksamhet, 6. filmkulturell verksamhet, och 7. främjande av hemslojd.

	<p>Planens upplägg med sin rubrikordning skiljer sig från den gängse normen för regionala kulturplaner. I remissen var detta förfarande försvårande för läsningen av planen, men regionen tycks ha tagit till sig av kritik och gjort den färdiga planen lätt att orientera sig i. Region Halland pekar ut och prioriterar åtta olika strategiska utvecklingsområden.</p> <p>När det gäller konstområden måste det understrykas att Region Halland är den första region i Sverige som i sin kulturplan lyfter <i>konst- och kulturkritik</i> som ett eget verksamhetsområde. <i>Spelkultur</i>³ får relativt mycket utrymme Hallands plan i det att även det lyfts fram som ett eget verksamhetsområde med en rad förslag på insatser.</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Region Skånes kulturplan för perioden 2021-2024 genomsyras av en hög konstnärspolitisk ambition. Ett särskilt prioriterat område för planperioden är <i>Konstnärligt skapande</i> och vikten av att främja både de professionella kulturskaparnas och arrangörsledens villkor. Region Skåne betonar konstnärliga framför instrumentella perspektiv på konst och kultur genom att tydligt fästa vikt vid kulturens och konstens egenvärde och frihet i både inledningen och ramverket för planen. Både kulturens egenvärde och konstnärligt skapande är del av regionens särskilda principer respektive prioriteringar för planperioden.</p> <p>Skånes kulturplan är till synes väl förankrad i relevanta regionala strategidokument och kulturpolitiska mål på både regional och nationell nivå. Emellertid sticker planen ut strukturmässigt med sin strama disposition och ett mindre konkret sakinnehåll än i andra jämförbara regionala kulturplaner som KLYS läst genom åren. För att vara en flerårig kulturplan för landets tredje största region är detta ett förvånansvärt tunt dokument, till stora delar nulägesredovisande och avsevärt sparsmakat när det gäller skrivningarna om verksamhets- och konstområdena, och vad regionen avser att göra i sak inom varje område under planperioden.</p> <p>Även om regionens övergripande viljeinriktningar för planperioden signalerar och pekar ut en hel del framsynta saker, blir mycket i planen väldigt allmänt hållet, ibland till och med abstrakt med intrycket av att kulturplanen är intet förpliktigande, utan mer av ett visionsdokument än just en plan. Det nämns att utvecklingsambitionerna ska resurssättas i årliga verksamhetsplaner (sid 32-33). Det saknas dock tydliga skrivningar i avsnitten om konstområdena om vilka insatser regionen i stora drag avser att utforma och i vilka sammanhang de avses kopplas till årliga konkreta handlings- eller verksamhetsplaner.</p> <p>Samtliga konst- och kulturområden som är centrala för KLYS finns med i planen. <i>Litteratur</i> är ihop med <i>serier</i> ett eget verksamhetsområde självständigt från biblioteksverksamheten. Vi noterar att skrivningar om <i>slöjd/hemslöjd</i> inte alls förekommer i Skånes kulturplan, vilket är aningen anmärkningsvärt, eftersom de flesta regionala kulturplaner har med detta område.</p> <p>Beträffande konstformer som ligger utanför samverkansmodellens förordning lyfter regionen tydligt fram <i>digitala spel</i> och <i>spelutveckling</i> i kulturplanen. Skrivningarna om <i>spel</i> och <i>film</i> är sammanslagna i ett och samma avsnitt.</p> <p>En strukturmässigt anmärkningsvärd sak är att avsnittet <i>Kulturella och kreativa näringar</i> (KKN) är placerat i kulturplanens del om verksamhetsområden. I KLYS ögon bör KKN-frågor tillhöra de strukturmässigt övergripande avsnitten snarare än avsnitten om verksamheter.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.1</p>	<p>Årets tre undersökta kulturplaner uppvisar samtliga ett generellt större konstnärspolitiskt fokus än regionernas föregående kulturplaner. De professionella kulturskaparna lyfts fram i högre grad och mer konkret kopplat till den regionala kulturutvecklingen. Halland är ensam av de tre regionerna om att presentera sitt dokument som en kombinerad kulturplan och kulturstrategi, och Gotland är ensam om att lägga fram sin kulturplan kombinerad med en detaljerad handlingsplan för insatsförslagen.</p> <p>Gotland och Halland har betydligt längre och mer detaljerade kulturplaner än Skåne, som har tagit fram en förhållandevis korthuggen plan, vilken är sparsam i redogörelserna för de olika konstområdena.</p>

³ *Spelkultur* i detta sammanhang omfattar bl a traditionella bordsspel, dator- och tv-spel, levande spel (lajv och rollspel) eller östasiatisk popkultur, fantastik och cosplay. Spelkulturen är kopplad till många traditionella kulturuttryck. Många är verksamma i föreningsform där deltagarna interagerar och är medskapare. Interaktiva och digitala spel är en särskild näring under stark utveckling, ofta med koppling till filmområdet.

Skåne poängterar dock att regionens kulturplan är ett strukturdokument som ska kopplas till resurssatta årliga handlingsplaner där det konkreta läggs fram i sak.

Även om det finns en rad innehållsmässiga likheter mellan Gotlands, Hallands och Skånes kulturplaner när det gäller t ex konstnärspolitiska perspektiv och kulturella och kreativa näringar, så är alla tre säregna och går sin egen väg med hur respektive kulturplan utformas och disponeras. Gotlands plan är den som mest håller sig till den gängse normen för upplägget av regionala kulturplaner, medan Skånes plan sticker ut med sitt strukturmässigt strama förhållningssätt. Hallands plan har ett egenartat upplägg med verksamhetsområdena listade i bokstavsordning.

Alla de tre planerna följer kultursamverkansmodellens förordnings innehåll (se not 2, sid 3) och har med vissa små undantag konkret tagit med alla konstområden, om än med vissa variationer i rubrikerna. Det råder dock olikheter mellan kulturplanerna när det gäller verksamhets- och konstområdena som belyses, och vilket utrymme de olika områdena ges. Två saker som sticker ut när det gäller verksamhetsområden i planerna är dels att Skånes plan saknar skrivningar om *slöjd/hemslöjd*, vilket är anmärkningsvärt, eftersom detta område finns med i förordningen och i stort sett alla regionala kulturplaner brukar ha med detta område, dels att Region Halland är den första region i Sverige som i sin kulturplan lyfter *konst- och kulturkritik* som ett eget verksamhetsområde.

Litteraturen har generellt sett fått något mer utrymme i planerna än i många kulturplaner tidigare år. Trenden som märkts de senaste åren fortsätter: *litteratur* respektive *litteraturfrämjande verksamhet* ges separata avsnitt och längre redogörelser än tidigare år. Området *dramatik* nämns i kulturplanerna, men då kopplat till litteraturverksamhet och inte till scenkonst.

Områdena *spelkultur* och *spelutveckling* förekommer i alla tre planerna. Det är något av en trend de senaste åren att regionala kulturplaner nästan som regel nuförtiden har avsnitt om digitala spel och generell spelkultur (se definitionen i not 3, sid 4) som ett eget verksamhetsområde.

	<p>1.2 Konstnärspolitiska begrepp och definitioner; Redogör regionen för begrepp som <i>professionell kulturskapare, konstnärspolitik⁴ och kulturell mångfald?</i></p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Region Gotlands kulturplan är relativt konsekvent i begrepps användningen när det gäller skrivningar som handlar om de professionella kulturskaparna. Regionen är mycket pedagogisk i sin kulturplan om användningen av kulturpolitiska begrepp och har ett längre avsnitt (<i>2.4 Kulturpolitiska begrepp</i>) som helt ägnas åt definitioner och förklaringar av en rad begrepp. Här påpekas bl a att "Med 'konstnär' avses personer inom samtliga konstområden" (sid 14). Dock används ordet <i>utövare</i> i stället för kulturskapare på några ställen i Gotlands plan, bl a i avsnitten om slöjd/form respektive litteratur, samt på ett ställe (sid 23) även det otydliga begreppet <i>fria utövare</i> syftande på professionella kulturskapare.</p> <p>Begreppet <i>konstnärspolitik</i> används och får en tydlig definition i Gotlands kulturplan (sid 14). Dock finner KLYS att regionen i viss mån blandar ihop definitionerna i detta begrepp med hur de definierar begreppet <i>konstpolitik</i>.</p> <p>Begreppet mångfald kopplades i remissversionen enbart till kulturellt deltagande, inkluderingsfrågor och etnisk/kulturell mångfald. Men i den färdiga kulturplanen har regionen på sidan 26 kompletterat med följande i KLYS ögon föredömliga beskrivning av <i>kulturell mångfald</i>: "Men mångfald menas här även en kulturell och konstnärlig mångfald. Utbudet för såväl en publik som för medskapande ska ha en stor bredd och variation över alla konstområden i olika former av gestaltningar. Från det breda folkliga till det unika och särpräglade, från det traditionella till det nyskapande och gränsöverskridande och med en stor geografisk spridning över ön. Bra publiksiffror vill alla ha, men även de uttryck som attraherar ett fåtal människor måste få plats och ges offentligt stöd."</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Region Hallands kulturplan är relativt konsekvent i begrepps användningen när det gäller skrivningar som handlar om de professionella kulturskaparna. Dock görs (liksom i Gotlands plan) en något diffus användning av ordet <i>utövare</i> i stället för kulturskapare eller konstnär på några ställen i planen.</p> <p>Förutom i skrivning i förbigående i ett avsnitt om barn och unga, där det talas om "en mångfald av konstnärliga uttryck" (sid 19), saknar Region Hallands kulturplan mer utförliga skrivningar om vikten av att kulturpolitiken främjar <i>kulturell mångfald</i> i kulturlivet.</p> <p>Begreppet <i>konstnärspolitik</i> förekommer inte i Hallands kulturplan.</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Region Skåne har en tydlighet i sin kulturplan när det gäller att skilja på professionella och icke-professionella (ideellt verksamma, hobbyverksamma) kulturskapare. Regionen är relativt konsekvent i begrepps användningen när det gäller skrivningar som handlar om de professionella kulturskaparna. Ett undantag är det diffusa ordet <i>konstutövare</i>, som används i en skrivning (sid 28), samt användning av ordet <i>konstnär</i> i betydelsen <i>bild- och formkonstnär</i> (sid 22). Skåne använder i övrigt genomgående i sin plan ordet <i>konstnär</i> i den breda definitionen. Det ska påpekas att regionen i många skrivningar använder både <i>konstnär</i> och <i>kulturskapare</i> i samma mening.</p> <p><i>Kulturell mångfald</i> lyfts i planens introduktion (sid 5): "Mångfalden i kulturutbudet och variationsrikedomen i kulturlandskapet är regionens signum." Vidare påpekas det i regionens kulturpolitiska mål att fler människor ska "ha tillgång till ett brett och varierat utbud och en mångfald av berättelser" (sid 7).</p> <p>Ett av målen i utvecklingsområdet "Konstnärligt skapande" handlar om att regionen vill "Främja en mångfald av konst- och kulturuttryck". Regionen beskriver det såhär: "Skåne som kulturregion stärks när nya kulturella uttrycksformer, genrer och format prövas och utvecklas. Ett levande och dynamiskt konst- och kulturliv förutsätter kreativitet, nyskapande och konstnärlig spets. Konstnärlig frihet och yttrandefrihet är en garant för att säkra en mångfald av kulturella uttryck." (sid 11)</p>

⁴ Se not 1, sidan 1.

	<p>I avsnittet <i>Internationalisering</i> (sid 33) hävdas det att ”Den kulturella mångfalden i Skåne ska tas tillvara som en resurs för att utveckla regionen.” Men regionen utvecklar inte skrivningen mer.</p> <p>I övrigt förekommer begreppet mångfald i planen kopplat till kulturellt deltagande, inkluderingsfrågor och etnisk/kulturell mångfald.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.2</p>	<p>Liksom det kunde konstateras i förra årets tendensrapport har trenden i regionala kulturplaner de senaste åren varit att allt fler regioner börjat använda begreppet <i>kulturskapare</i>, och då främst begreppet <i>professionell kulturskapare</i>, i sina kulturplaner. Detta är nu överlag regel snarare än undantag. Begreppet <i>utövare</i>, syftande på professionell kulturskapare, förekommer dock i Hallands och Skånes planer.</p> <p>Begreppet <i>fria professionella kulturskapare</i>, som genom åren ofta förekommit i regionala kulturplaner, används knappt i kulturplanerna längre. Det talas generellt om t ex <i>det fria kulturlivet</i> eller <i>fria arrangörer</i>, men ordet <i>fri</i> utelämnas när det gäller de enskilda kulturskaparna. Vissa undantag förekommer emellertid, t ex att Region Halland i någon skrivning talar om just ”fria kulturskapare”.</p> <p>Användningen av begreppet <i>konstnär</i> skiftar i de undersökta kulturplanerna. Vi kan konstatera att det fortfarande generellt sett råder en viss begreppsblandning kring ordet <i>konstnär</i> i den breda definitionen för verksamma inom alla konstarter. I en och samma kulturplan kan ordet <i>konstnär</i>, både i den breda definitionen och i betydelsen <i>bild- och formkonstnär</i>, förekomma. Emellertid sticker Gotland ut med sitt pedagogiska grepp i att vara tydlig med att definiera att regionen använder sig av det breda konstnärsbegreppet i sin plan.</p> <p>Begreppet <i>konstnärspolitik</i> (se not 1, sid 1) förekommer bara i Region Gotlands kulturplan och används alltså inte i Hallands eller Skånes planer. Region Gotland är noga med att definiera både begreppet i sig och konstnärspolitikens terminologi. Gotland lyfter i sin plan både begreppet <i>konstpolitik</i> och <i>konstnärspolitik</i>.</p> <p>Av de tre regionerna är det Gotland och Skåne som föredömligt har utförliga skrivningar som redogör för begreppet <i>kulturell mångfald</i> i betydelsen att kulturpolitiken bör upprätthålla förutsättningar för att en mångfald av konstområden ska kunna finnas och utvecklas i regionen. Halland saknar något motsvarande avsnitt.</p>

	<p>1.3 Vad sägs i kulturplanen om <i>kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet och förnyelse</i>?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Region Gotland har på sidorna 14-15 i kulturplanen ambitiöst utförliga och pedagogiska avsnitt specifikt om både <i>kulturens egenvärde</i> och kvalitetsbegreppet (2.4.2 <i>Egenvärde och instrumentella värden</i>, 2.4.4 <i>Kvalitetsbegreppet</i>). Här lyfts regionens definitioner och avsiktsförklaringar för planperioden gällande konstnärlig kvalitet och konstens/kulturens egenvärde i flera olika skrivningar. Kulturens egenvärde befästs och värnas i relation till instrumentella perspektiv inom regional utveckling överlag. Till exempel påpekas att "värna egenvärdet är [...] en självklar förutsättning för att bibehålla dess instrumentella värden" (sid 14), och i avsnittet 3.3.1 <i>Kulturella och kreativa näringar växer</i>: "Att lyfta kulturdriven tillväxt och kreativa näringar i kulturplanen är inget ifrågasättande av kulturens egenvärde [...]" (sid 30).</p> <p>Ordet <i>kvalitet</i> är flitigt förekommande i Gotlands kulturplan. <i>Förnyelse</i> och <i>nyskapande</i> nämns på några ställen. Här är några exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I avsnittet 1.4 <i>Konst och kultur på Gotland</i> (sid 8) hävdas det att "tillgång till ett kulturutbud av hög kvalitet [...] bygger broar mellan människor och stärker tilliten i samhället". - I teateravsnittet på sidan 49 talas det om "ett brett teaterutbud med hög kvalitet". En övergripande ambition är "att stimulera till konstnärlig förnyelse och kvalitativ utveckling inom teaterområdet". - I litteraturavsnittet på sidan 65 påtalas det att: "Alla gotlänningar ska ha möjlighet att ta del av litteratur av god kvalitet". <p><i>Konstnärlig kvalitet</i> nämns även i avsnittet 3.2 <i>Fokusområde 2: Kulturskapandets villkor</i> på sidan 27. Här kopplar regionen sitt fokusområde för planperioden till de nationella kulturpolitiska målen och lyfter fram att regionens avsikter är att stödja främjandet av kvalitet och konstnärlig förnyelse. Också i avsnittet 3.3 <i>Fokusområde 3: Kulturen som näring</i> (sid 30-33) betonas främjandet av kvalitet och konstnärlig förnyelse.</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Begreppet <i>kulturens egenvärde</i> nämns bara en gång i Hallands kulturplan: "Region Hallands kulturstöd ska ges till projekt som bidrar till att stärka såväl kulturens egenvärde som Hallands utveckling och attraktionskraft" (sid 13). I övrigt saknas det skrivningar om regionens definition av och syn på konstens/kulturens egenvärde; hur den regionala kulturpolitiken relaterar till det och hur egenvärdet värnas i relation till instrumentella perspektiv inom regional utveckling överlag.</p> <p>Ordet <i>kvalitet</i> förekommer på många ställen i Hallands kulturplan, och kvalitet är med i ett av Region Hallands kulturpolitiska mål: "medverka till förnyelse, spets och kvalitet i konst- och kulturlivet" (sid 8). Däremot saknas det särskilda skrivningar där regionen mer specifikt definierar begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i>. Övergripande i planen sägs bl a att: "Konstnärlig kvalitet är avgörande vid beviljande av regionalt kulturstöd" (sid 13). När det gäller regionens professionella kulturprogram i samverkan med Hallands kommuner påpekas det att: "Syftet är att öka tillgängligheten till ett brett kulturutbud med hög konstnärlig kvalitet och likvärdighet." (sid 19)</p> <p><i>Kvalitet</i> lyfts fram i flera skrivningar om verksamhetsområdet <i>film</i>: "Den filmkulturella verksamheten [...] arbetar strategiskt med att samordna och främja kommunernas, civilsamhällets och kulturutövarnas samarbete för ökad kompetens och kvalitet." (sid 36) "Ett starkt nätverk möjliggör goda samarbeten, god kompetens och inspelningar med hög kvalitet." (sid 37)</p> <p>På <i>litteraturområdet</i> är ett av regionens mål att "underlätta för läsaren att möta litteratur av hög kvalitet": "Litteratur av kvalitet fördjupar och problematiserar tillvaron och ger möjlighet till konstnärlig upplevelse. Alla hallänningar ska därför få tillgång till litteratur av hög kvalitet." (sid 43)</p> <p>För <i>musikområdet</i> hävdas det i planen att: "För att skapa en starkare hållbarhet i infrastrukturen och säkerställa hög kvalitet i utbudet ska samverkan ske med aktörer i och utanför den egna regionen." (sid 50)</p>

	<p>På <i>scenkonstområdet</i> är ett av regionens mål att "öka tillgången till teaterupplevelser av hög kvalitet". I avsnittet hävdas att: "Alla hallänningar ska erbjudas professionell teater av hög kvalitet. Teater Halland ska ges förutsättningar att behålla och stärka sin spetskompetens." (sid 51)</p> <p>Både ordet <i>förnyelse</i> och ordet <i>nyskapande</i> förekommer på flera ställen i Hallands kulturplan. Regionen har som en av utgångspunkterna för sin kulturpolitik att följa det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. En konkret ambition för planperioden är att "Stärka stödet till innovation, förnyelse och kulturutveckling". Det regionala kulturstödet ska "göra det möjligt för professionella kulturskapare att genomföra idéer för förnyelse och innovation inom kulturområdet" (sid 13).</p> <p>Den konstområdesövergripande regionala residensverksamheten <i>Art Inside Out</i> vill "skapa konstnärlig förnyelse som utmanar synen på konstbegreppet" (sid 29).</p> <p>I avsnittet om verksamhetsområdet <i>spelkultur</i> hävdas att denna kulturyttring inkluderar och berör flera andra kulturuttryck och de traditionella konstområdena, vilka allt oftare tar intryck av spelkulturen. Regionen påpekar att denna ömsesidighet skapar konstnärlig förnyelse.</p>
SKÅNE	<p>Region Skåne lyfter fram och understryker i sin kulturplan begreppet <i>kulturens egenvärde</i> som en av tre kulturpolitiska utgångspunkter; av regionen även kallat "bärande principer" för hela planen. Kulturens egenvärde är rubrik i ett eget avsnitt som inleds med följande mening: "Kulturens egenvärde och oberoende är centralt i Region Skånes kulturpolitik."</p> <p>I planens förord står det: "Investeringar i konst och kultur genererar värden långt utanför den traditionella kultursektorn, men kan och ska självklart inte mätas enbart i samhällsnytta. Kulturens värde finns i själva konsten som produceras, i den konstnärliga processen och i upplevelsen. Utgångspunkten måste alltid vara att kultur är en obunden kraft som skapas i sin egen rätt. Att slå vakt om konstens frihet och egenvärde är en förutsättning för kulturens utveckling." (sid 4)</p> <p>Ordet <i>kvalitet</i> förekommer väldigt många gånger i Skånes kulturplan. Begreppet <i>hög kvalitet</i> lyfts fram i en rad skrivningar om Skånes kulturliv i stort och om olika konstområden. Regionen framhäver i planen det konstnärliga kvalitetsbegreppet tydligt i sitt kulturpolitiska mål: "Hela Skåne ska utveckla och ha tillgång till ett rikt och dynamiskt kulturliv av hög kvalitet med både bredd och spets [...]. Region Skåne ska verka för ett ökat konst- och kulturutbud av hög kvalitet [...]" (sid 7).</p> <p>Regionen kopplar i planen även kvalitet i kulturen till goda villkor för kulturskapare och konkret till konstnärligt skapande, som är en av regionens fem strategiska utvecklingsområden/prioriteringar under planperioden. Ett annat av dessa prioriterade utvecklingsområden är <i>Kulturens rum och platser</i>. Här betonas också kvaliteten: "Region Skåne vill främja ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Skåne. Aktörer vars roll är att förmedla ett brett kulturutbud med hög kvalitet ska ha möjlighet att verka i hela eller delar av regionen. (sid 15)</p> <p>Bitvis har Region Skånes kulturplan ett starkt fokus på <i>förnyelse</i> och <i>nyskapande</i> inom konsten. Övergripande om utvecklingsområdet <i>Konstnärligt skapande</i> skriver regionen: "I det konstnärliga skapandet och de olika kulturuttrycken ryms såväl kontinuitet som förnyelse. Nya konstnärliga uttryck och experiment utmanar traditioner och rådande kvalitetsuppfattningar." (sid 11) I en av områdets ambitionspunkter för planperioden står det: "Ett levande och dynamiskt konst- och kulturliv förutsätter kreativitet, nyskapande och konstnärlig spets." I en annan punkt i samma avsnitt står det: "Ett experimentellt utforskande bidrar till att förnya och utveckla konsten och kulturen. Att ständigt pröva det konstnärliga innehållet och utmana människors föreställningar om vad konst och kultur är och kan vara innebär att testa nya idéer, modeller, metoder och samarbeten. Det förutsätter en öppenhet för nyskapande, nya arbetssätt och partnerskap [...]" (sid 12).</p> <p>I planens avsnitt om digitalisering hävdas det att: "Användandet av nya tekniska och digitala verktyg bidrar till förnyelse och utveckling av konst- och kulturområdena." (sid 19)</p> <p>I avsnittet om <i>scenkonst</i> talas det flera gånger om förnyelse inom konsten, bl a påpekas det att kulturskapare och fria grupper inom teater, dans, cirkus och musik i Skåne bidrar till bl a konstnärlig förnyelse.</p>

<p>TENDENSER FRÅGA 1.3</p>	<p>Trenden har varit tydlig de senaste åren att <i>kulturens och konstens egenvärde</i> samt begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer i allt fler regionala kulturplaner, och nu tycks det ha blivit regel för de flesta kulturplaner att ha skrivningar som lyfter dessa begrepp. Detta till trots saknar Hallands kulturplan i stort sett helt skrivningar om <i>kulturens egenvärde</i>, medan däremot Gotlands och Skånes kulturplaner har mycket utförliga avsnitt med definitioner av synen på <i>kulturens egenvärde</i> i relation till den egna kulturpolitiken. Region Skåne har till och med lyft fram <i>kulturens egenvärde</i> som en av tre kulturpolitiska utgångspunkter; av regionen även kallat "bärande principer" för hela planen under planperioden.</p> <p>De senaste årens regionala kulturplaner verkar i högre grad än förr följa det statliga nationella kulturpolitiska målet om <i>att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse</i>. Kvalitetsbegreppet har kommit att lyftas allt oftare i planerna. (T ex har Västra Götalandsregionen i sin nuvarande kulturplan, som kom förra året, <i>konstnärlig kvalitet</i> som ett specifikt s k vägledande perspektiv för sin kulturpolitik under planperioden.)</p> <p>Både Gotlands, Hallands och Skånes kulturplaner skriver anmärkningsvärt mycket om vikten av att uppnå konstnärlig kvalitet och förnyelse i kulturlivet. Särskilt begreppet <i>hög kvalitet</i> är flitigt förekommande i alla planerna. Skåne sticker ut med att koppla kvalitet i kulturen till goda villkor för kulturskapare och konkret till konstnärligt skapande. Kvalitet är med i både Gotlands och Hallands kulturpolitiska mål för planperioden. Halland betonar <i>konstnärlig förnyelse</i> lite extra i sin plan jämfört med övriga två regioner.</p>
--	---

	<p>1.4 Vad sägs i kulturplanen om konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd i kulturpolitiken?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Region Gotland har i kulturplanen ett eget avsnitt om <i>armlängds avståndsprincipen</i> (2.4.3 <i>Armlängds avstånd</i>), där det mer ingående och tydligare än i många andra kulturplaner försäkras att regionens kulturpolitik och tjänstepersonernas arbete ska grunda sig på principen om armlängds avstånd, samt att kulturens egenvärde är centralt. Regionen påpekar dessutom följande: ”Principen är viktig att upprätthålla även vid sponsring och andra former av extern icke-offentlig finansiering” (sid 14).</p> <p>Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> nämns flera gånger i planen, kopplat till både demokrati och <i>yttrandefrihet</i> samt till ekonomiska villkor för kulturskapare. Det talas även om ”det konstnärliga uttryckets frihet” i avsnittet 2.4.3 <i>Armlängds avstånd</i>.</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Region Halland skriver inledningsvis i sin kulturplan att regionens kulturpolitik ska grunda sig på <i>principen om armlängds avstånd</i>. Begreppet <i>yttrandefrihet</i> lyfts fram på flera ställen i kulturplanen, bl a i avsnittet om fristadskonstnär (sid 22), som är ett av de prioriterade strategiska områdena för planperioden. Men skrivningar i övrigt om begreppet <i>konstnärlig frihet</i> lyser med sin frånvaro i planen. Det talas i ett avsnitt om ”Konstens frihet och kulturskaparnas självständighet”.</p> <p>”Konstens frihet och kulturskaparnas ohotade självständighet är en förutsättning för kulturens utveckling. Principen om armlängds avstånd ska därför upprätthållas. Det innebär att den politiska nivån ska skapa förutsättningar för konst och kultur genom att besluta om mål, inriktning och ekonomiska ramar för det kulturpolitiska området. Konstnärliga beslut ska fattas av konstnärer, kulturskapare, konstnärliga ledare, ämnesexperter och sakkunniga. Det öppna, kritiska och offentliga samtalet om konst och kultur ska stärkas. Alla försök att försvåra eller hindra ett fritt konstnärligt skapande ska motverkas.” (sid 7)</p> <p><i>Armlängds avståndsprincipen</i> lyfts även i planens avsnitt om regionens nyinrättade konstområde <i>Konst- och kulturkritik</i>. Här påpekas kulturkritikens funktion i samhället som något som befäster demokrati och konstens roll i samhället:</p> <p>”Region Halland menar att det offentliga, till exempel regioner, kommuner och kulturinstitutioner, har ett ansvar att se till att kritiken fortlever genom att pröva nya former och forum för konstkritik. Avståndet mellan kritiker och det kritiserade måste naturligtvis säkerställas – principen om armlängds avstånd ska upprätthållas.” (sid 40)</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Region Skåne skriver i sin kulturplan att regionens kulturpolitik ska grunda sig på <i>principen om armlängds avstånd</i>, samt betonar vikten av att värna <i>konstnärlig frihet</i>, liksom att <i>kulturens egenvärde</i> är centralt. Principen får dock inte mer utrymme i Skånes plan än att den i förbigående nämns i korthet i anslutning till redogörelser för kulturens egenvärde. Det saknas ett särskilt rubricerat avsnitt om principen om armlängds avstånd och mer ingående om på vilket sätt den i praktiken kopplas till regionens kulturutvecklingsarbete under planperioden.</p> <p>Både begreppet <i>konstnärlig frihet</i> och <i>konstens frihet</i> lyfts på flera ställen i kulturplanen, såväl i planens förord som i de övergripande kulturpolitiska utgångspunkterna. Kulturens koppling till <i>yttrandefriheten</i> påpekas i en av planens tre bärande principer; <i>Kulturens demokratiska grund</i>.</p> <p>I förordet hävdas det att: ”Utgångspunkten måste alltid vara att kultur är en obunden kraft som skapas i sin egen rätt. Att slå vakt om konstens frihet och egenvärde är en förutsättning för kulturens utveckling.” (sid 4)</p> <p>Och det sägs mer om konstnärlig frihet i Skånes förord:</p> <p>”Kulturpolitikens kärna är att bidra till ett rikt konst- och kulturliv som skapar utvecklingskraft hos både människor och samhälle. Det förutsätter ett kulturliv som vi invånare uppfattar som tillgängligt och känner oss delaktiga i. En viktig förutsättning för detta är att vi politiker på alla nivåer värnar den konstnärliga friheten.” (sid 4)</p>

	<p>Frihetsbegreppet lyfts också fram i ett av planens prioriterade utvecklingsområden; <i>Konstnärligt skapande</i>. Här formuleras en av ambitionerna för vad Region Skåne vill göra under planperioden såhär: "Främja en mångfald av konst- och kulturuttryck"; "Skåne som kulturregion stärks när nya kulturella uttrycksformer, genrer och format provas och utvecklas. Ett levande och dynamiskt konst- och kulturliv förutsätter kreativitet, nyskapande och konstnärlig spets. Konstnärlig frihet och yttrandefrihet är en garant för att säkra en mångfald av kulturella uttryck." (sid 11)</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.4</p>	<p><i>Principen om armlängds avstånd</i> mellan politik och kulturprofession har kommit att lyftas allt oftare och mer utförligt i regionala kulturplaner de senaste åren. Samtliga av årets tre undersökta planer understryker vikten av <i>konstnärlig frihet</i> i regionens kulturliv och att principen om armlängds avstånd gäller inom det regionala kulturpolitiska arbetet.</p> <p>Halland är tydlig i sin plan med sina formuleringar om principen, men Gotland sticker ut med att tydligare än övriga regioner lyfta fram principen och definitionen av den under egen rubrik i ett eget avsnitt i planen.</p> <p>Region Skåne bör uppmärksammas särskilt för sitt sätt att kulturpolitiskt prioritera och så tydligt tala om konstnärlig frihet och yttrandefrihet i sin kulturplan.</p>

2 Regionens samråd med professionella kulturskapare

	<p>2.1 Hur beskrivs regionens dialogarbete med de professionella kulturskaparna i kulturplanen?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Region Gotland har sedan ett par år tillbaka har en aktiv konstområdesövergripande referensgrupp med yrkesverksamma kulturskapare från regionens fria kulturliv, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd löpande tar inspel ifrån. I kulturplanen redogörs det relativt utförligt i avsnitten 5.2 <i>Samverkan</i> och 5.4 <i>Framtagandet av kulturplanen</i> för det dialogarbete som gjorts inför planen:</p> <p>”De dialogmöten som är en viktig del av en kulturplans framtagande har i flera fall lett till att nya samverkansformer växt fram. Sådan samverkan och dialog med institutioner, föreningar och fria professionella kulturskapare sker fortlöpande under kulturplanens genomförandeperiod, dels genom återkommande möten, i nätverk och grupper, dels i samband med föreställningar och i samband med bidragsansökningar.” (sid 74)</p> <p>Det nämns att ett drygt 30-tal olika möten har hållits. Här påpekas också att dialogmöten har letts av respektive kulturkonsulent i samverkan med kulturstrategen. Dialogarbetet för de olika konstområdena specificeras dock inte och det är oklart vilka konstområden som omfattats i dialogerna, och i vilken utsträckning verksamheter och kulturskapare inom respektive område har kartlagts.</p> <p>Kulturplanen avslutas med ett tack-avsnitt, där dialogarbetet uppmärksammas särskilt: ”Vi tackar först och främst alla ideella krafter och alla frilansande kulturskapare som med engagemang, intresse och kunskap medverkat i ett stort antal dialogmöten.” (sid 78)</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Region Halland är tydlig i sin kulturplan med att poängtera att professionella kulturskapare medverkat i framtagandet av planen: ”<i>Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021–2024</i> har tagits fram i samverkan med de halländska kommunerna och i samråd med idéburen sektor och professionella kulturskapare. Sakkunniga inom samtliga konst- och kulturområden har deltagit i utformningen av planens innehåll.” (sid 9)</p> <p>Region Halland har sedan ett par år tillbaka en mycket aktiv konstområdesövergripande referensgrupp för regionens fria kulturliv, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd löpande tar inspel ifrån. Region Halland lyfter fram samråd med kulturskapare på flera ställen i planen och formulerar sig föredömligt och mer ingående än många andra regioner kring samrådsarbete. KLYS skulle dock gärna sett att de citerade skrivningarna nedan om kulturskaparsamrådet för tydlighetens skull hade fått en egen underrubrik i planens särskilda avsnitt om kulturskapare och konstnärer:</p> <p>”Region Halland etablerade 2017 ett samråd för professionella kulturskapare för att tillvarata kulturskapares erfarenheter och kompetenser i arbetet med att realisera Hallands kulturplan. Deltagarna är utvalda av Region Halland för att representera olika konstområden. Samrådsmöten hålls regelbundet. Samrådet förnyas varje kulturplanepå period. De professionella kulturskaparna ska ersättas ekonomiskt för sitt arbete. Kollektivavtal ska tillämpas i de fall det finns. Arvodering ska följa riktlinjer från nationella intresseorganisationer för kulturskapare.” (sid 13)</p> <p>”Samrådet för professionella kulturskapare har arbetat fram Kultur o.s.v. som är en mötesplats för alla som arbetar med konst och kultur i Halland. Kultur o.s.v. ska vara ett permanent återkommande forum under kulturplanepå perioden. Planering och genomförande görs av Region Halland i samarbete med samrådet.” (sid 15)</p>

<p>SKÅNE</p>	<p>Både orden <i>samråd</i> och <i>dialog</i> förekommer på en hel del ställen i Region Skånes kulturplan. I inledningen av kulturplanen hävdas det att: "Kulturplanen är framtagen i samverkan och samråd med Skånes kommuner, kulturliv och civilsamhälle [...]" (sid 5). Regionen redogör i avsnittet 5 <i>Genomförande</i> bl a för processerna i dialogarbete och samråd med kulturlivet. Det är ett ambitiöst anslag i avsnittet, men KLYS noterar att de professionella kulturskaparna inte nämns en enda gång. I stället talar regionen genomgående om samråd med "det professionella kulturlivet", samt även om vikten av samråd mellan kommuner och "kulturlivets organisationer". Naturligtvis är det underförstått att kulturskapare ingår i kulturlivet, men i många andra kulturplaner lyfts dialoger med kulturskapare i det fria kulturlivet specifikt fram. I Skånes plan blir det ottydligt kring dialogförfarandet, även om ambitionen är god.</p> <p>I underavsnittet 5.2 <i>Samverkan och samråd</i> understryks det att kulturplanen tas fram i samråd med "det professionella kulturlivet" och den idéburna sektorn: "Region Skånes samråd med det professionella kulturlivet och den idéburna sektorn genomförs kontinuerligt under kulturplaneperioden, såväl genom formaliserade möten och nätverk som i en löpande informell dialog." (sid 32)</p> <p>Region Skåne har genom åren haft en aktiv konstområdesövergripande referensgrupp för regionens fria kulturliv, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd tagit inspel ifrån. Referensgruppen är fortfarande aktiv, men i den nya kulturplanen nämns den inte överhuvudtaget, något som borde varit självklart att göra, åtminstone i en fotnot. Det saknas också skrivningar i planen om hur konstområdenas förutsättningar kartlagts och hur områdena då representerats i dialogarbetet, samt hur detta är tänkt att följas upp under planperioden i sak och kopplat till årliga handlingsplaner.</p> <p>I och med Region Skånes uttalade ambitioner i planen om att befästa kulturens egenvärde, utveckla villkoren för professionella kulturskapare och konstnärligt skapande i regionen, samt ökad samverkan mellan olika aktörer och nivåer i kulturlivet i Skåne, torde det ha varit självskrivet med redogörelser för dialogarbetet med kulturskaparna inom de respektive konstområdena, liksom att nämna eventuella dialoger med regionens centrumbildningar i likhet med hur samverkan med den idéburna sektorn i regionen lyfts fram.</p> <p>Regionen skriver i avsnittet om samråd om vikten av att utveckla formerna för samverkan mellan kulturlivet och kommunerna för att "ta tillvara professionens kompetens" (sid 32). Om nu professionens kompetens ska tas tillvara vore det viktigt att en kulturplan poängterar professionella kulturskapare och det fria kulturlivets yrkesverksamma i sammanhanget.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 2.1</p>	<p>Enligt gällande förordning⁵ för kultursamverkansmodellen ska regionerna inför framtagandet av sina kulturplaner samråda med bl a det professionella kulturlivet. Av årets tre regioner i denna rapport har Gotland och Halland snarlika dialogförfaranden med kulturskaparna enligt KLYS konstområdesövergripande modell⁶. Skåne har på liknande vis utsett en s k referensgrupp för det fria kulturlivet, som regionen samråder med. Dock har Skåne även ett löpande dialogarbete med centrumbildningar. Denna skillnad märks i de tre undersökta kulturplanerna, där både Gotland och Halland är noga med att poängtera att deras planer har tagits fram i samråd med kulturskaparna i den regionala referensgruppen/samrådet. I Skånes kulturplan nämns varken dialoger med regionens kulturskaparreferensgrupp eller centrumbildningar, utan enbart att samråd hållits med kulturlivet i stort. Detta till trots är Skåne relativt utförlig i sina skrivningar om det övergripande dialogarbetet inför planen.</p> <p>Det ska tilläggas att både Hallands och Gotlands regionala kulturförvaltningar har en löpande dialog med KLYS om samrådsarbetet med kulturskapare och kontakterna med det professionella kulturlivet i regionen. Motsvarande dialog med Skåne har KLYS inte fått till stånd.</p> <p>En tendens är ändå att regionerna tycks bli generellt mer transparenta, utförligare och noggrannare med att redogöra för sitt dialogarbete inför både framtagande och uppföljning av kulturplanen.</p>

⁵ I § 7 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det: "Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället."

⁶ Regioner/landsting har en rad olika arbetsformer för att samråda med kulturlivets aktörer; bl a stormöten, konstområdesspecifika möten och konstområdesövergripande möten, vilket är det som KLYS förespråkar. Ungefär hälften av de tjugo regioner som ingår i samverkansmodellen har den här sortens formaliserade samråd med referensgrupper eller s k kulturskaparråd, främst med representanter från KLYS medlemsorganisationer inom olika konstarter. De konstområdesövergripande samrådsmötena arvoderas av förvaltningarna enligt KLYS arvodesrekommendationer. Mötena hålls på de regionala kulturförvaltningarna generellt sett 1-3 ggr/år. KLYS tog 2017 fram en s k samrådsguide för kulturskapare och kulturförvaltningar m fl med övergripande riktlinjer för samrådsarbetet med det professionella kulturlivet.

3 Regionens konstnärspolitiska mål och prioriteringar

	<p>3.1 Hur relaterar kulturplanens övergripande kulturpolitiska mål och prioriteringar till professionella kulturskapare?</p> <p>3.2 Finns det ett specifikt avsnitt om professionella kulturskapares villkor med förslag på konkreta insatser? Lyfts avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>3.1 Region Gotland lyfter fram tre fokusområden som politiskt prioriterade i kulturplanen, och att två av dessa omfattar professionella kulturskapares villkor och kulturella och kreativa näringar.</p> <p>3.2 Ja, avsnittet <i>3.2 Fokusområde 2: Kulturskapandets villkor</i> på sidorna 27-29 i planen. Kulturskaparnas verksamheter och villkor poängteras även i flera andra avsnitt. På sidan 28 i avsnittet <i>3.2.2 Arvodesrekommendationer och försörjningsmöjligheter</i> hävdar Region Gotland att man "vill förbättra möjligheterna för professionella kulturskapare att kunna försörja sig på sin konstnärliga verksamhet."</p> <p>"För att skapa en långsiktigt hållbar arbetsmarknad med försörjningsmöjligheter för människor som arbetar i konstnärliga yrken är det av största vikt att ersättningsnivåer är rimliga och likvärdiga ur ett nationellt perspektiv. Region Gotland verkar för att vedertagna arvodesrekommendationer tillämpas och skrivs in i avtal med arrangörer och inköpare av konstutställningar, konserter, teaterföreställningar, fotografiska bilder och film etc. Syftet med sådana arvodesrekommendationer är att skapa bättre förutsättningar för professionella kulturskapare att få skäligt betalt för utfört arbete."</p> <p>I sin handlingsplan har Region Gotland detta mål: "Vi vill skapa förutsättningar för att professionella kulturskapare ska kunna försörja sig på sin konstnärliga verksamhet."</p> <p>Det finns många för KLYS värdefulla skrivningar i planen, t ex hur regionen avser att påminna och uppmana privata och ideella kulturaktörer att alltid följa branschrekommendationerna för avtal, ersättningar och arvoden till anlitade professionella kulturskapare. Välkommet hur infrastrukturen för kulturlivet skärskådas noga och både arrangörsled och kulturskapare lyfts. Regionen är noga med att poängtera samtliga branschorganisationernas arvodesrekommendationer, bl a <i>MU-avtalet</i> inom bild- och formområdet, och nämner även KLYS.</p> <p>Kulturskapares arbetsmiljö nämns i ett avsnitt med rubriken "Mötesplatser, arenor och ändamålsenliga lokaler" (sid 28). Här sägs att scen- och bildkonsten behöver "tillgång till ändamålsenliga lokaler som ger publiken bra möjligheter att ta del av olika konstnärliga uttryck och kulturaktörer en värdig arbetsmiljö. I grunden handlar det om respekt för konsten."</p> <p>Upphovsrätten lyfts i ett avsnitt på sidan 28. Här påpekas att när konstnärliga tjänster och produkter beställs inom offentligt finansierad kultur "gäller copyright och upphovsrätt till konstnärliga verk, där upphovsrättsliga ersättningar ska utgå. Digitaliserad spridning av bilder, filmer och musik, som utvecklats under coronapandemin, har försvårat upphovsrätten. Inom de närmaste åren förväntas dock EU att fastställa ett s.k. upphovsrättsdirektiv vars avsikt är att förbättra kontrollen över upphovsrätten vid digital publicering och spridning vilket kommer att innebära förbättrade villkor för kulturskaparna."</p>
<p>HALLAND</p>	<p>3.1 Region Halland har i sin kulturplan sex övergripande kulturpolitiska mål, och åtta olika prioriterade strategiska utvecklingsområden för planperioden. Samtliga strategiska områden har på olika vis och i olika hög grad kopplingar till professionella kulturskapares verksamheter: (1) barns och ungas rätt till kultur, (2) breddat deltagande i kulturlivet, (3) digital kulturutveckling, (4) fristadskonstnär, (5) kultur och hälsa, (6) kulturella och kreativa sektorn, (7) kultur och samhällsbyggnad, (8) samverkan med omvärlden</p>

	<p>3.2 Ja, Hallands kulturplan innehåller ett relativt omfattande avsnitt med rubriken <i>Professionella konstnärer och kulturskapare</i> (sid 13-15). Avsnittet omfattar både nulägesbeskrivning, riktlinjer för ersättningar m m till kulturskapare och ett antal prioriterade sakfrågor för planperioden under rubriken <i>Utvecklingsmöjligheter</i>, vilka är:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stärka stödet till innovation, förnyelse och kulturutveckling - Förstärka infrastrukturen för det professionella skapandet - Stärka de halländska kulturinstitutionerna - Öka möjligheter till utbildning och kompetensutveckling <p>Övergripande sägs följande i planen om avtal och ersättningar till kulturskapare: "De professionella kulturskaparna ska ersättas ekonomiskt för sitt arbete. Kollektivavtal ska tillämpas i de fall det finns. Arvodering ska följa riktlinjer från nationella intresseorganisationer för kulturskapare." (sid 13). Utöver detta stycke har kulturplanen en rad skrivningar som lyfter konstområdesspecifika villkor för professionella kulturskapare; om <i>MU-avtalet</i> och <i>enprocentsregeln</i> inom bild- och formområdet; om avtalsenlig ersättning vid litterära framträdanden samt att vid arvodering till författare "tillämpas gällande avtal" (sid 44).</p> <p>I planens avsnitt om kulturella och kreativa näringar (sid 25-26) lyfts specifikt några satsningar som gäller kulturskapare och förutsättningar för konstnärligt arbete och kulturutveckling. En av regionens ambitioner för planperioden är: "Stärka stöden till konst- och kulturutveckling". Läs mer i avsnittet 4.3 nedan.</p> <p>Begreppet upphovsrätt nämns på några få ställen i planen, men det saknas skrivningar med närmare redogörelser för innebörden av upphovsrätten på kulturområdet. I avsnittet <i>Digital kulturutveckling</i> (sid 22) hävdas det att: "Digitaliseringen gör det lättare att skapa och sprida kultur men utmanar samtidigt upphovsrätten och möjligheten att ta betalt för konstnärliga produkter." I övrigt nämns <i>lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk</i> i en bilaga till planen om lagstiftning på kulturområdet.</p> <p>Hallands kulturplan saknar särskilda skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö.</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>3.1 Det finns i planen tre bärande principer som är utgångspunkterna för Region Skånes kulturpolitik: <i>kulturens egenvärde</i>, <i>kulturens demokratiska grund</i> och <i>kulturens kraft i samhällsbygget</i>. I avsnittet om kulturens egenvärde poängteras vikten av kulturskapares självständighet och konstnärliga processer. Vidare pekar regionen ut fem mer praktiskt orienterade områden som prioriterade för planperioden för att bidra till en välfungerande kulturell infrastruktur för produktion och förmedling av konst och kultur: (1) Konstnärligt skapande, (2) Delaktighet och medskapande, (3) Kulturens rum och platser, (4) Barns och ungas rätt till kultur, (5) Digital utveckling. Varje område omfattar en rad förslag på regionala insatser och åtgärder under planperioden.</p> <p>3.2 Ja, <i>Konstnärligt skapande</i> (sid 11-13) är det område som lyfter kulturskapares villkor och listar en rad förslag på åtgärder som på olika vis avser att främja eller är kopplade till yrkesmässiga villkor för konstnärligt skapande. Här hävdas att: "Region Skåne ska vara en förebild med goda förutsättningar för professionellt konstnärligt skapande [...]" (sid 11)</p> <p>Dock är hela avsnittet, liksom övriga delar av planen, övergripande formulerade om villkoren, och saknar detaljerade sakfrågor för, och preciseringar av ramar och riktlinjer för arvoden och ersättningar för kulturskapare. I hela planen är det som står om villkoren i stort sett inte mer än följande: "För att konstnärer och kulturskapare ska kunna verka professionellt och försörja sig på sin yrkesutövning måste kulturpolitiken samspela med insatser från andra politikområden i frågor som bland annat rör upphovsrätt, arbetsmarknad och socialförsäkringar." (sid 11) Kulturskapares arbetsmiljö nämns inte i planen.</p> <p>Regionens åtgärdsförslag inom <i>Konstnärligt skapande</i> som relaterar till kulturskapares villkor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Stärka konstnärlig produktion i hela Skåne</i> (Läs mer i avsnitt 4.1 nedan.) - <i>Bedriva strategiskt påverkansarbete kring kulturskapares villkor</i> <p>"För att konstnärer och kulturskapare ska ha reella möjligheter och förutsättningar att verka i regionen behöver kulturpolitiken samspela med andra politikområden på nationell, regional och lokal nivå. Social trygghet, utbildnings- och arbetsmarknadsfrågor står i fokus för fortsatt påverkansarbete. Samverkan med och mellan myndigheter, andra politikområden, utbildning och forskning samt med professionens aktörer är en förutsättning för att skapa bättre villkor för konstnärer och kulturskapare." (sid 12)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Förbättra villkoren för konstnärligt skapande för alla oavsett funktionsförmåga</i> - <i>Stärka samspelet mellan stödstrukturer för näringsliv och kultur</i> <p>"[...] goda förutsättningar för professionellt konstnärligt skapande och kreativa designprocesser. [...] Insatserna handlar bland annat om att koppla ihop stödstrukturerna för kultur, näringsliv och entreprenörskap, liksom att främja och stärka kapaciteten när det gäller villkor för produktion, distribution och exponering av erbjudanden, utbud och tjänster inom den kulturella sektorn." (sid 12)</p> <p>Också inom området <i>Kulturens rum och platser</i> finns åtgärder kopplade till kulturskapares verksamheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Främja ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Skåne</i> <p>"Aktörer vars roll är att förmedla ett brett kulturutbud med hög kvalitet ska ha möjlighet att verka i hela eller delar av regionen." (sid 15)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Främja tvärprofessionella initiativ och mötesplatser</i> <p>"Ett dynamiskt konst- och kulturliv förutsätter platser där kreativa och nyskapande möten och samtal kan uppstå. Därför är det viktigt att utveckla mötesplatser som inbjuder till dialog, nya initiativ och samarbeten mellan professionella kulturskapare inom olika konst- och kulturområden." (sid 16)</p> <p>Och inom området <i>Digital utveckling</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Dra nytta av digitaliseringens möjligheter för nya konstnärliga metoder, tekniker och uttryck</i> <p>"Den digitala utvecklingen ger nya förutsättningar för att skapa och ta del av konst och kultur. Fler kulturaktörer ska stimuleras att utforska hur de innovativt kan arbeta med nya gestaltningar och berättarformer genom olika digitala lösningar och rörlig bild." (sid 20)</p> <p>Upphovsrätten nämns bara i förbigående i ett stycke i Skånes kulturplan: "För att konstnärer och kulturskapare ska kunna verka professionellt och försörja sig på sin yrkesutövning måste kulturpolitiken samspela med insatser från andra politikområden i frågor som bland annat rör upphovsrätt, arbetsmarknad och socialförsäkringar" (sid 11). Utöver detta saknar planen skrivningar om regionens syn på och hantering av upphovsrätten för kulturskapare.</p> <p>Skånes kulturplan saknar särskilda skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3</p>	<p>Hallands och Gotlands kulturplaner har specifikt rubricerade avsnitt om professionella kulturskapare, där regionerna samlat och utförligt redogör för kulturskaparnas roll i kulturlivet och kulturpolitiska åtaganden för att främja villkoren för kulturskaparna. Region Skånes plan har inte motsvarande avsnitt i sin plan, utan ett annat upplägg där professionellt konstnärligt skapande lyfts fram som ett av kulturplanens prioriterade områden. Region Skåne ska ha en eloge för att så konstnärspolitiskt konkret formulera en av ambitionerna för planperioden: "Bedriva strategiskt påverkansarbete kring kulturskapares villkor" (se beskrivning i avsnittet om Skåne ovan).</p> <p>Det är däremot anmärkningsvärt att Skåne i sin kulturplan inte någonstans nämner de för yrkesverksamma kulturskapare övergripande riktlinjerna för arvodes- och ersättningar, kollektivavtal samt specifika avtal som <i>MU-avtalet</i> och <i>enprocentsregeln</i>. Även om årliga handlingsplaner ska kopplas till den övergripande kulturplanen, borde den innehålla generell information om sådana riktlinjer. I denna sak sticker Gotlands plan ut som mycket klar och tydlig kring detaljer om kulturskapares villkor. Även Halland nämner i sin plan en del konkreta riktlinjer för kulturskapares avtal och ersättningar.</p> <p>Precis som vi kunde konstatera i förra årets rapport har de senaste årens undersökta kulturplaner visat på en trend med ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag; att planerna mer konkret lyfter de professionella kulturskaparnas villkor som ett särskilt prioriterat område bland övergripande kulturpolitiska mål, strategier eller utvecklingsområden. Regionala kulturförvaltningar visar på ett större intresse för sakfrågor som rör yrkesperspektiven för kulturskaparna och hur viktigt det är med goda förutsättningar för kulturskapares yrkesutövning för att främja den övergripande utvecklingen av regional kulturell infrastruktur.</p> <p>När det gäller skrivningar om <i>upphovsrätt</i> är Gotlands kulturplan den mest utförliga. Regionen förklarar enkelt men tydligt innebörden av upphovsrätt för konstnärliga verk inom offentligt finansierad kultur. Halland och Skåne nämner upphovsrätten mest i förbigående utan några förklaringar i sina planer.</p> <p>Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö saknas i Skånes och Hallands planer, men nämns i ett avsnitt om bild- och formområdet i Gotlands kulturplan.</p>

4 Regionens kulturella infrastruktur⁷ kopplat till konstnärspolitiken

	<p>4.1 Hur beskrivs regionens kulturella infrastruktur relaterat till de professionella kulturskaparna när det gäller konstnärresidens, kompetensutveckling, verkstäder/produktionslokaler, digitalisering, arrangörer, mötesplatser etc.?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Kulturplanen har ett särskilt avsnitt övergripande om kulturell infrastruktur. Här påpekas att de professionella kulturskaparna i regionens fria kulturliv och inom de kreativa näringarna hör till den primärkommunalt understödda kulturen. (sid 10)</p> <p>Ett av planens tre fokusområden är <i>Kulturskapandets villkor</i>. I avsnittet om detta område hävdas att: "Fokusområdet tar avstamp i de infrastrukturfrågor som behöver lösas för att skapa en stabil grund för att konstnärlig utveckling ska kunna ske. [... Kulturen måste] ha förutsättningar som underlättar utövande på alla nivåer." (sid 27)</p> <p>Regionen lyfter fram att antalet yrkesverksamma kulturskapare på Gotland är högt i en nationell jämförelse; att majoriteten är frilansande och med små möjligheter att få del av regionalt kulturstöd, som till största delen går till institutionerna. Det påpekas att: "Den obalans som finns mellan det relativt omfattande regionala kulturstödet och det lägre prioriterade primärkommunala stödet till det s.k fria kulturlivet i form av ideella föreningar och fria professionella kulturskapare medför [...] att verksamheter ställs emot varandra." (sid 27)</p> <p>Det nämns i planen att Gotland har fyra regionala konstnärresidens med både nationellt och internationellt kopplade verksamheter – läs mer i avsnitt 4.5 nedan.</p> <p>På scenkonstområdet har regionen ambitioner för planperioden att (1) utöka medverkan av fria professionella aktörer i de regionala institutionernas verksamheter, (2) att identifiera och erbjuda befintliga lokaler som kan användas för musik-, teater- och dansverksamhet, och (3) att stärka kontaktytorna och förbättra samordning och kompetensutnyttjande kulturarrangörer emellan.</p> <p>Inom bild och form är Region Gotlands ambitioner att (1) konstmuseet ska stärkas som mötesplats och konstnärligt nav, (2) antalet utställningsaktörer ska öka, (3) bildkonsten ska samverka med andra samhällsaktörer för att bidra till samhällsutvecklingen, (4) nya konstutbildningar ska etableras och att tillgången till fortbildningar för konstnärer förbättras, (5) få nya samarbeten kring den konstnärliga gestaltningen i offentliga miljöer och säkerställa långsiktigt underhåll av offentliga verk, och (6) utarbeta riktlinjer kring förvaltningen av offentlig konst.</p> <p>Kompetensutveckling sätts främst bland regionens ambitioner för verksamhetsområdet <i>Slöjd, form och design</i>. Det påpekas att det är viktigt att öka marknadsföringskunskaper och att det behövs flera fysiska platser och en tydligare arena i form av ett designcentrum och Makerspace.</p> <p>För utvecklingen av konstområdet litteratur påtalas i planen behov av ett regionalt organiserat "nätverk för litterärt verkamma", samt behov av bättre samverkan för fler arenor för arrangemang kring text (spoken word, rap, berättande) och litteratur.</p> <p>På filmområdet är ambitionen för planperioden bl a att främja spridningen av gotländsk film och stärka nätverket för visningsfrågor, att biografier och visningsarrangörer ska få teknisk upprustning och god tillgång till teknisk personal, samt att göra fortsatta investeringar i professionell filmproduktion.</p>

⁷ Den kulturella infrastrukturen kan sägas utgöras dels av kulturinstitutioner av olika slag som är mer eller mindre offentligt finansierade (från statligt, regionalt eller kommunalt håll) samt andra lokaler för mötesplatser och andra arbetsplatser t ex replokaler, verkstäder, träningslokaler och inspelningsstudios), dels de kulturverksamheter som utgörs av olika satsningar på kulturskapares villkor runt om i landet såsom kompetensutvecklingsinsatser, centrumbildningar, inkubatorer osv och det s k fria kulturlivet. (källa: www.klys.se)

<p>HALLAND</p>	<p>I Hallands kulturplans avsnitt <i>Professionella konstnärer och kulturskapare</i> (sid 13-15) presenteras ett antal prioriterade sakfrågor för planperioden under rubriken <i>Utvecklingsmöjligheter</i>. Samtliga prioriteringar handlar på olika vis om att förstärka infrastrukturen för det professionella skapandet i Halland. Regionen aviserar att den vill utveckla och stärka kultur- och verksamhetsstöd till professionella kulturskapare under kulturplanepreioden; stärka de halländska kulturinstitutionerna; samt öka möjligheter till utbildning och kompetensutveckling.</p> <p>Regionen poängterar vikten av att nätverk och mötesplatser utvecklas och drivs med utgångspunkt från kulturskaparnas egna initiativ, och att det behövs fler möten mellan kulturskapare och regionala kulturinstitutioner. Det påpekas att det regionala kulturskaparrådet ska konsulteras för detta utvecklingsarbete under planperioden. Regionen betonar kulturinstitutionernas viktiga roll som uppdragsgivare för frilansande kulturskapare, och den regionala kulturpolitiken ska verka för att förbättra samverkan mellan parterna.</p> <p>Region Halland lyfter också fram vikten av utbildning och kompetensutveckling för en god återväxt av professionella kulturskapare i regionen. Det fastslås att man under planperioden ska verka för ökad fortbildning för kulturskapare och stimulera till kvalitativa utbildningar inom nischade och prioriterade områden av strategisk betydelse. Det påpekas dessutom att de professionella kulturskapare som verkar i regionen utgör en viktig resurs för utbildningarnas innehåll.</p> <p>I avsnittet om <i>bild och form</i> är kompetensutveckling ett särskilt utvecklingsområde. Det specificeras att Konst i Halland ska erbjuda kulturskapare kvalitativ kompetensutveckling, samt att regionens folkhögskolor är en viktig resurs. Forskningsprojekt inom det halländska konstlivet ska stimuleras.</p> <p>Regionen skriver mycket i planen om att utveckla befintliga konstnärliga residensverksamheter samt utveckla residens inom nya områden. I sin plan lyfts <i>Art Inside Out</i> i ett längre avsnitt med en rad aviserade utvecklingsinsatser för planperioden. AIO är en halländsk kulturinstitution för konstnärliga residens som bjuder in nationella och internationella konstnärer inom alla konstområden.</p> <p>Residensverksamheterna fungerar som självständiga verksamheter och som komplement till redan befintliga halländska konst- och kulturinstitutioner. Det betonas att samverkan med de halländska kommunerna fungerar bra, och att de regionala residensen stimulerar halländska produktionsmiljöer, institutioner och det lokala konstlivet. Kultur i Halland både driver själv och stödjer fristående residensverksamheter. Regionen aviserar att detta arbete ska utvecklas och breddas till att omfatta nya områden.</p> <p>En konkret insats för planperioden handlar om att utveckla möten mellan konstnärskap och platser. <i>Art Inside Out</i> ska arbeta med lokal förankring där invånare, institutioner, lokala aktörer, idéburen sektor och regionens konstnärer ges möjlighet att ta del av och involveras i verksamheten.</p> <p>I planens avsnitt om bild- och formområdet nämns ambitionen att stärka konstnärernas möjlighet att bo och verka i Halland genom att upprätthålla en fungerande infrastruktur med produktionsplattformar, kollektivverkstäder, centrumbildning, ateljéer och utställningsmöjligheter. Det påpekas att samverkan mellan kommuner och region är viktig för att kunna stödja dessa miljöer och mötesplatser. I planen påpekas specifikt att Konstnärscentrum Väst samverkar interregionalt och erbjuder bl a stöd till konstnärer och verkar för arbetsmöjligheter inom bildkonstområdet.</p> <p>Gällande scenkonst- och musikområdena lyfts att stärka infrastruktur för dans genom att bl a förstärka residens- och samproduktionsverksamheten.</p> <p>Inom musik betonas att arrangörerna (privata aktörer, studieförbund, föreningsliv, kommuner) har en central roll och att Region Halland har överenskommelser med ett antal musikaktörer i syfte att stärka och utveckla musikområdet och dess infrastruktur. Regionen vill skapa en starkare hållbarhet i infrastrukturen och säkerställa hög kvalitet i utbudet genom samverkan med aktörer i och utanför den egna regionen och inbegripa både det institutionella och det fria kulturlivet oavsett genre.</p> <p>När det gäller teater påpekas att Region Halland har överenskommelser med ett antal aktörer kring teaterområdet med syfte att stärka och utveckla konstområdet och infrastrukturen gällande stöd till produktion, festivaler, mötesplatser och arrangörsutveckling. Riksteatern Halland har ett regionalt uppdrag att stödja de lokala riksteaterföreningarna för att sprida professionell scenkonst i hela länet. Regionen påpekar också att en ambition är att stärka återväxten i de unga arrangörsleden.</p>
-----------------------	--

	<p>På filmområdet vill Region Halland utveckla den kulturella infrastrukturen genom att samordna, stödja och främja visning av film, samordna och främja filmkunnighet och filmskapande, samordna och verka för talangutveckling, samordna och verka för filmproduktion, samt vidareutveckla internationella samarbeten.</p> <p>Digital kulturutveckling pekas ut som ett prioriterat strategiskt utvecklingsområde för planperioden. Här är en uttalad ambition att "Ta tillvara de möjligheter nya digitala distributions- och produktionsformer medför" (sid 22) och stödja utvecklingen av nya distributionsformer för att kultur ska nå fler, samt stödja nya konstnärliga produktionsformer och ta tillvara möjligheterna till digital innovation.</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Region Skånes kulturplan är inte lika detaljbeskrivande av planperiodens insatser för kulturens infrastrukturfrågor som övriga två planer i denna rapport. Planen är mer strukturellt driven med ett övergripande synsätt, t ex lyfts och definieras själva begreppet <i>kulturell infrastruktur</i>. Det påpekas att: "I Skåne finns det ett väl utbyggt nät av kulturinstitutioner, fria grupper, idéburna organisationer och andra kulturaktörer som representerar olika konstnärliga och kulturella former och uttryck." (sid 29)</p> <p>Nedanstående två citat om den kulturella infrastrukturen i regionen framstår som motsägelsefulla och väcker frågor. Vad bidrar till vad? Och vad är beroende av vad?</p> <p>"Kulturplanens utvecklingsambitioner ska bidra till [KLYS fetstil] en väl fungerande kulturell infrastruktur för produktion och förmedling av konst och kultur, där erfarenheter kan delas, kompetens överföras och upplevelser spridas." (sid 10)</p> <p>"Genomförandet av kulturplanens utvecklingsambitioner är beroende av [KLYS fetstil] en väl fungerande kulturell infrastruktur där erfarenheter kan bytas, kompetens överföras och upplevelser spridas." (sid 29)</p> <p>Regionen understryker att en av de viktigaste styrformerna när det gäller utvecklingsarbetet på kulturområdet är strategisk finansiering av regionens kulturaktörer, vilken bygger på ett samspel mellan statliga, regionala och kommunala resurser. Detta är investeringar i den kulturella infrastrukturen som ska bidra till såväl kontinuitet som förnyelse.</p> <p>En av kulturplanens fem prioriterade områden är <i>Konstnärligt skapande</i>, där Skåne formulerar följande gällande ambitionen för planperioden att <i>Stärka konstnärlig produktion i hela Skåne</i>:</p> <p>"Professionella konstnärer och kulturskapare ska ha möjlighet att verka i hela Skåne, både i städer och på landsbygden. En fysisk infrastruktur i form av institutioner, ateljéer, repetitionslokaler, verkstäder, scener, utställningslokaler, residensplatser samt kluster och innovationsmiljöer är viktig för att stödja bredden i det konstnärliga skapandet. Att stimulera nya kreativa produktionsmiljöer med kulturskapare i fokus bidrar till att skapa kontaktytor mot lokalsamhället och till att göra kulturen livskraftig i alla delar av regionen." (sid 11)</p> <p>En uttalad ambition hos Region Skåne som konkret handlar om både kompetensutveckling och själva infrastrukturen för kulturen är att <i>Främja erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling inom kultursektorn</i>:</p> <p>"Genom att skapa och stödja arenor, plattformar och mötesplatser för kunskapsdelning och erfarenhetsutbyte kan kulturskaparna stärkas i sin yrkesutövning. Kunskapsutveckling för såväl etablerade som nya upphovspersoner och utövare inom olika konstområden främjar en återväxt och bidrar till goda förutsättningar för konstnärligt skapande och kreativitet på lång sikt." (sid 12)</p> <p>Däremot skrivs det i stort sett nästan ingenting konkret om kompetensutveckling i avsnitten om de olika konstområdena. Det nämns bara kort i avsnitten om <i>litteratur</i> och <i>bild och form</i>,</p> <p>En annan ambition för planperioden är att <i>Stärka samverkan mellan kultur- och utbildningssektorn</i>:</p> <p>"Kulturskolor, estetiska program, studieförbund, folkhögskolor och högre konstnärliga utbildningar är viktiga länkar i utbildningskedjan för professionella kulturskapare." (sid 12)</p> <p><i>Kulturens rum och platser</i> är ett annat av de fem prioriterade områdena i Skånes kulturplan, där regionen lyfter insatser för att främja kulturell infrastruktur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Främja tvärprofessionella initiativ och mötesplatser</i> <p>Regionen påtalar att det är "viktigt att utveckla mötesplatser som inbjuder till dialog, nya initiativ och samarbeten mellan professionella kulturskapare inom olika konst- och kulturområden." (sid 16)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Stärka mötesplatser för kunskap och bildning</i> <p>"Genom att stärka mötesplatser där kunskap och bildning står i centrum vill Region Skåne skapa förutsättningar för samtal, gemensamma upplevelser och ökad dialog." (sid 16)</p>

	<p><i>Digital utveckling</i> är också ett av Region Skånes fem prioriterade områden för tvärgående utvecklingsarbete för planperioden. Här betonar regionen potentialen i de nya kulturformer, uttryck och berättandeformer som den digitala tekniken möjliggör. Avsikten är att stimulera nya metoder för såväl digital konstnärlig produktion som distribution och tillgänglighet. Det understryks att de professionella kulturskaparna är en viktig resurs.</p> <p>Konkreta avsikter i planen gällande digital utveckling för planperioden är att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Stärka den digitala kompetensen inom kultursektorn</i> <p>Regionen vill "främja möten mellan olika delar av kultursektorn för erfarenhetsutbyte mellan konst- och kulturområdena. Genom kunskapshöjande insatser och bidrag kan aktörerna testa nya arbetssätt och sprida sina erfarenheter till andra." (sid 20)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Dra nytta av digitaliseringens möjligheter för nya konstnärliga metoder, tekniker och uttryck</i> <p>Regionen vill att "fler kulturaktörer ska stimuleras att utforska hur de innovativt kan arbeta med nya gestaltningar och berättarformer genom olika digitala lösningar och rörlig bild." (sid 20)</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 4.1</p>	<p>Begreppet kulturell infrastruktur har kommit att användas i högre grad än förr i kulturplanerna, och infrastrukturen lyfts fram mer bokstavligt, konkret och utförligt i planernas upplägg. Liksom i både 2018 och 2019 års tendensrapporter kan vi konstatera att utveckling av residensverksamheter och arrangörsled står högt på agendan i regionernas kulturplaner. Planerna innehåller även en rad konkreta skrivningar om att utveckla mötesplatser för kulturen i regioner och kommuner.</p> <p>Både centrumbildningarnas och kollektivverkstädernas betydelse i den kulturella infrastrukturen påpekas på flera ställen i både Skånes och Hallands kulturplaner. Dessa verksamheter är inte aktuella för Region Gotland, vars plan saknar motsvarande skrivningar.</p> <p>Halland kulturplan sticker ut som den i särklass mest utförliga när det gäller att beskriva hur regionen under planperioden vill utveckla kulturell infrastruktur för och med regionens professionella kulturskapare. Halland är också tydligare än övriga två regioner när det gäller skrivningar om kompetensutveckling för kulturskapare. Skåne talar i sin plan även om vikten av "kunskapsutveckling" för kulturskapare.</p> <p>Halland och Skåne har särskilda avsnitt och prioriteringar som gäller digital kulturutveckling kopplat till kulturskapare och konstnärligt skapande, medan Gotland i sin plan främst lyfter vikten av att utveckla digital kompetens hos medborgarna.</p>

	<p align="center">4.2 Hur ser regionen på relationen mellan professionella kulturskapare och civilsamhällets aktörer? Hur beskrivs detta i kulturplanen?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Ett av Region Gotlands tre fokusområden för planperiodens kulturutveckling är social hållbarhet. Inom ramen för detta område (och även de övriga två) understryker regionen vikten av medborgarnas ökade delaktighet i kulturlivet, vilket främjas genom samverkan mellan olika nivåer och aktörer. Regionen beskriver i sin plan pedagogiskt utförligt hur den vill se att professionella kulturskapare, ideellt verksamma och amatörer bättre samspelar, bl a när det gäller lokaltillgång och förankring av kulturen i samhället i stort:</p> <p>”Inom kultursektorn är behovet av samverkan i avseende på idéutbyte och verksamhetsutveckling stort, inte minst internt och sektorsövergripande inom Region Gotland och med näringslivet och civilsamhället.” (sid 74)</p> <p>”Folkhögskolan med verksamhet i Hemse och Fårösund är viktiga och kraftfulla mötesplatser för kultur. Bygdegårdar, hembygdsföreningar, kyrkor och församlingshem, lokala museer och andra typer av samlingslokaler fungerar i praktiken som lokala kulturhus med verksamhet i civilsamhällets regi och dit gästspel, turnéer, föreläsningar och utställningar förläggs.” (sid 23)</p> <p>På filmområdet påpekas i planen att regionens filmstrategi har flera mål, bland annat det att stärka samverkan mellan filmaktörer och civilsamhälle.</p> <p>På scenkonstområdet har regionen som ambition under planperioden att stärka kontaktytorna och förbättra samordning och kompetensutnyttjande kulturarrangörer emellan. Det understryks att samverkan mellan ideella arrangörer, frilansande professionella och andra aktörer på scenkonstområdet är viktiga för infrastrukturen i hela regionen och behöver förbättras, inte minst för att kulturskaparna ska kunna försörja sig på sitt konstnärskap. Inom scenkonsten på Gotland framhävs att värdefull kompetens återfinns i riksteater-, arrangörs och kulturföreningar, samt i kulturskolan och i studieförbunden, men att det finns ett behov av utökade resurser för att kunna bibehålla kontinuitet i de olika verksamheterna.</p> <p>Inom dansen framhävs det att civilsamhällets aktörer är en förutsättning för ett levande dansliv: ”Både föreningsliv, nätverk och eldsjälur är viktiga bärare av dansen i länet. Amatörkultur och det ideella arrangörskapet bidrar med ökade möjligheter till dansupplevelser och eget skapande.” (sid 50)</p> <p>På musikområdet nämns ideell verksamhet med öns körer och musikgrupper, samt musikarrangörer i form av bl a arrangörsföreningar och studieförbund,</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Hallands kulturplan har en tydlighet i sin disposition när det gäller att informativt och utförligt redogöra dels för professionella kulturskapare, dels för folkbildning och idéburna organisationer. I planens avsnitt om professionella kulturskapare påtalas det att det i Halland ”finns en tradition av samverkan mellan professionella och ideella krafter i olika projekt, vilket mynnat ut i flera framgångsrika och uppmärksammade produktioner. Genom denna samverkan har unga fått möjlighet att utvecklas tillsammans med professionella kulturskapare, något som i flera fall har lett till att de valt högre konstnärlig utbildning. Det har därmed bidragit till återväxten av professionella kulturskapare.” (sid 13)</p> <p>I avsnittet om folkbildning och idéburna organisationer framhävs det att ”studieförbunden är ett stöd för merparten av Hallands ideella kulturarrangörer. Genom arrangemang i egen regi eller i samverkan med föreningar eller andra parter är studieförbunden sammantaget Hallands största kulturarrangör.” (sid 16)</p> <p>När det gäller scenkonstområdet står det i planen att: ”Riksteatern Halland har ett regionalt uppdrag att stödja de lokala riksteaterföreningarna för att hallänningen ska kunna möta den professionella scenkonsten i hela länet. Ett speciellt stöd till amatörteatern ges genom Hallands bildningsförbund, som bland annat skapar möjlighet till möten mellan professionella och amatörer.” (sid 51)</p> <p>Om musikområdet påpekas det i planen att bl a studieförbund och föreningsliv spelar stor roll för att musiken och musicerandet kan växa och utvecklas i regionen. ”Musikområdet har många utövare inom</p>

	<p>olika genrer och åldrar, i ett spann från amatörer till professionella musiker och musikgrupper. Dessa fyller alla en viktig roll för det musikaliska livet.” (sid 49-50)</p> <p>Inom verksamhetsområdena <i>spelkultur</i> och <i>slöjd och konsthantverk</i> påpekas det att dessa områden i många sammanhang kopplar samman professionella och ideella verksamheter och utövare. Dessa förutsättningar ska Region Halland ta fasta på i olika insatser inom respektive verksamhetsområde.</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Det står inte lika mycket konkret i Skånes kulturplan som i övriga två om civilsamhällets roll i kulturlivet, ideell kultur eller amatörkultur i relation till professionell kultur och konst, men i Skånes plan finns det många strategiskt välavvägda formuleringar kring fundamenten och strukturerna för samverkan mellan den idéburna sektorn och kulturlivet.</p> <p>Av de tre bärande principer som är utgångspunkterna för Region Skånes kulturpolitik lyfts vikten av det ideella i principen <i>Kulturens kraft i samhällsbygget</i>: ”En långsiktigt hållbar samhällsstruktur med ett rikt kulturliv, föreningsliv och stort ideellt engagemang utgör ett kitt i samhället och medverkar till sammanhållning och gemenskap.” (sid 6)</p> <p><i>Kulturens rum och platser</i> är ett av Region Skånes fem prioriterade områden för tvärgående utvecklingsarbete för planperioden. Här är en av regionens avsikter att <i>Utveckla samverkan med Skånes kommuner, idéburna sektor och det professionella kulturlivet</i>: ”Den idéburna sektorns möjligheter att vara en tydlig resurs i kulturutvecklingen ska tas tillvara. Regionala och kommunala resurser ska samspela med kulturlivets initiativ för att bättre dra nytta av den idéburna sektorns potential och kraft för ett brett och kvalitativt kulturutbud i hela Skåne. Region Skåne vill även främja formerna för samverkan mellan det professionella kulturlivet och kommunerna så att professionens kompetens nyttjas i den lokala kulturutvecklingen.” (sid 15-16)</p> <p>Region Skånes plan har ett särskilt avsnitt om <i>folkbildning</i>, där ramar för samverkan mellan professionellt och ideellt belyses väl: ”Folkbildningen och Region Skåne ska tillsammans skapa förutsättningar för lokal kulturutveckling i kommunerna och verka för långsiktiga samarbeten mellan folkbildningen och professionella konst- och kulturaktörer. Folkbildningen har även en viktig roll i att lotsa in nya målgrupper i konst- och kulturlivets sammanhang.” (sid 23)</p> <p>Regionen lyfter fram en särskild överenskommelse med folkbildningen i Skåne, där det påtalas att regionförvaltningar samverkar med studieförbund och folkhögskolor kring sju tematiska områden, bl a kompetensförsörjning, arbetsmarknad och kultur. Det påpekas att flera av Skånes folkhögskolor har kurser och utbildningar av hög kvalitet inom olika konstområden. Vidare framhävs i planen att studieförbunden är arrangörer eller medarrangörer av kulturverksamheter, och att studieförbunden i Skåne är en kulturarena och arbetsplats för kulturskapare.</p> <p>I avsnittet om scenkonst och musik lyfts den ideella sektorns roll fram: ”Arrangörsledet för scenkonst och musik består av många olika aktörer, allt från ideella föreningar till skolor, bibliotek och professionella scener. För scenkonstens spridning spelar Skånes musik- och teaterföreningar en viktig roll. De ser till att teater, dans, cirkus och musik av hög kvalitet möter en publik också utanför de större städerna. Fristående musikarrangörer och fria musikgrupper står för ett mångsidigt utbud inom olika genrer i hela regionen.” (sid 28)</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 4.2</p>	<p>Liksom undersökningarna av både 2018 och 2019 års kulturplaner visade framgår det av årets undersökta planer att regionerna generellt sett har blivit noggrannare och tydligare med att i sina kulturplaner göra åtskillnad mellan professionellt och ideellt organiserad och skapad kultur och konst, och hur insatserna för kulturutvecklingen riktas och hanteras i olika delar och på olika nivåer i det regionala kulturlivet.</p> <p>Alla tre planer lyfter fram hur det professionella kulturlivet relaterar till och samverkar med civilsamhällets aktörer i respektive regioner, men Halland är något tydligare i sitt upplägg kring detta.</p>

	<p align="center">4.3 Lyfts kulturella och kreativa näringar (KKN) specifikt i kulturplanen – hur formuleras insatser? Nämns kulturskaparna kopplat till KKN?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>I planens lägesbeskrivning av kulturlivet framhävs att: "Gotland är en av tre regioner i landet där den största tillväxten inom kulturella och kreativa verksamheter har skett de senaste åren. På ön finns drygt 1000 aktiva företag inom de kreativa näringarna. Med en stark kulturell infrastruktur och ett stort antal kreativa kulturskapare har en positiv utveckling inom dessa näringar stor betydelse för hållbar tillväxt och attraktiva livsmiljöer." (sid 9)</p> <p>Ett av Region Gotlands tre fokusområden för planperioden är <i>Kulturen som näring</i>. Regionen lyfter KKN i ett längre avsnitt i planen utförligare än många andra kulturplaner har gjort de senaste åren. Regionen har övergripande för avsikt att under planperioden "främja företagande inom de kulturella och kreativa näringarna och stödja nätverk och mötesplatser som möjliggör möten mellan aktörer inom kulturella och kreativa näringar och mellan dessa och övrigt näringsliv" (sid 30).</p> <p>I avsnittet om KKN är det ett starkt fokus på kulturskaparna. Bland annat framhävs Gotlands stora mängd av verksamma professionella kulturskapare som en av orsakerna till att kulturella och kreativa näringar "kan få stor betydelse framgent för regional utveckling och för tillgängliggörande av konst och kultur på hela Gotland" (sid 30). Vidare hävdar regionen: "Att underlätta företagande och stimulera innovation bidrar till att skapa den tillväxt på ön som är nödvändig. Det möjliggör för professionella kulturskapare att ha sin försörjning på ön." (sid 30)</p> <p>Regionen understryker i avsnittet även att en positiv utveckling för KKN gynnar den samhällsstödda kulturen och främjar kvalitet och konstnärlig förnyelse.</p> <p>Det påpekas också att kulturskapares entreprenörskap på Gotland främjas av en god infrastruktur med tillgång till kulturinkubatorer och kluster/nätverk av utbildningsaktörer och företag, särskilt kopplat till den omfattande besöksnäringen på ön.</p> <p>När det gäller konkreta kopplingar i kulturplanen mellan KKN och konstområdena nämns i planen att Gotland har många verksamma inom arkitektur- och designområdet.</p>
<p>HALLAND</p>	<p>I planens förord nämns KKN: "Fri konstutövning och de kreativa näringarna är inte bara en tillväxtfaktor som skapar attraktivitet för hela Halland. Det är också det som medskapar ett öppet, fritt och demokratiskt samhälle där människor kan växa i sinnet." (sid 5)</p> <p>Ett att regionens kulturpolitiska mål lyfter både kulturskapare och KKN: "Region Halland ska verka för att underlätta för kulturskapare att bo, verka och utvecklas i Halland samt medverka till att de kreativa och kulturella näringarna och företagsamheten kan spela en viktig roll" (sid 8)</p> <p><i>Kulturella och kreativa sektorn</i> är en av de åtta prioriterade strategiska utvecklingsområden som Region Halland lyfter fram i sin kulturplan, som har ett utförligt särskilt avsnitt om kulturella och kreativa näringar.</p> <p>Bland de utvecklingsmöjligheter för KKN som regionen framhäver i planen poängteras hur regionala kulturstöd till kulturskapare bidrar till "utveckling och nyskapande" inom KKN: "Konstnärligt skapande och kulturellt utvecklingsarbete medfinansieras av Region Halland genom sökbara kulturstöd och arbetsstipendier samt genom fyraåriga överenskommelser som görs med konst och kulturorganisationer." (sid 25)</p> <p>Region Halland skriver i planens avsnitt om KKN att den vill utvärdera, utveckla och stärka stöden till professionella kulturskapare under kulturplaneprosjektet.</p> <p>I KKN-avsnittet betonas också digitaliseringens möjligheter, och här nämner regionen bl a kulturskaparna: "Innovationsarenor ska skapas för samverkan mellan professionella kulturskapare, företag, akademi, kommuner, organisationer, studenter och forskare." (sid 26)</p>

<p>SKÅNE</p>	<p><i>Kulturella och kreativa näringar</i> har fått ett eget rubricerat avsnitt i planen som ett av Region Skånes verksamhetsområden som ska utvecklas under planperioden. Det är i KLYS ögon en anmärkningsvärd placering i dokumentet, eftersom KKN-frågor är något sektorsövergripande som omfattar flera konstområden. KKN borde i en kulturplan höra till de strukturmässigt övergripande avsnitten snarare än avsnitten om verksamheter. Det saknas skrivningar i planen om några konkreta förslag på insatser kring KKN under planperioden, men detta lär sannolikt presenteras i de årliga resurssatta handlingsplanerna.</p> <p>Region Skåne är noga med att lyfta fram kulturskaparens roll inom KKN: ”Gemensamt för företag inom flera av branscherna som ingår i de kulturella och kreativa näringarna är att kärnan består av kreativitet och konstnärligt skapande där den enskilda konstnären och kulturskaparen har en central roll. [...] Det finns en stark koppling mellan enskilda kulturskapare, KKN-företag och andra aktörer inom alla konst- och kulturområden. Gemensamt bidrar dessa till Skånes attraktivitet, livsmiljö och hållbara tillväxt.” (sid 26)</p> <p>Konstnärliga utbildningars relevans för KKN lyfts också fram: ”Det är också viktigt att beakta de konstnärliga utbildningarnas roll i utvecklingen av kulturella och kreativa näringar.” (sid 26)</p> <p>I planens avsnitt om en av de tre bärande principerna för Skånes kulturpolitik, <i>Kulturens kraft i samhällsbygget</i>, framhävs kulturens samverkan med, och betydelse för näringar och tillväxt: ”Kultursektorn bidrar till inkluderande tillväxt vad gäller sysselsättning, att stärka individen, integration samt genom att stärka och utveckla de kulturella och kreativa näringarna. Kultursektorns kreativitet och innovationskraft främjar samhällets kapacitet till nyskapande lösningar för en hållbar utveckling.” (sid 6)</p> <p>I avsnittet om det prioriterade området <i>Konstnärligt skapande</i> är en av Region Skånes avsikter för planperioden att <i>Stärka samspelet mellan stödstrukturer för näringsliv och kultur</i>: ”Region Skåne ska vara en förebild med goda förutsättningar för professionellt konstnärligt skapande och kreativa designprocesser. Genom att bygga kunskap om kulturella och kreativa näringar och deras villkor för utveckling kan förutsättningarna för konstnärligt och kreativt skapande förbättras och kulturdriven näringsverksamhet utvecklas. Insatserna handlar bland annat om att koppla ihop stödstrukturerna för kultur, näringsliv och entreprenörskap, liksom att främja och stärka kapaciteten när det gäller villkor för produktion, distribution och exponering av erbjudanden, utbud och tjänster inom den kulturella sektorn.” (sid 12-13)</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 4.3</p>	<p>Kulturella och kreativa näringar (KKN) uppmärksammas av samtliga tre regioner som ett specifikt utvecklingsområde i särskilda avsnitt i kulturplanerna. Trenden de senaste tre åren i regionala kulturplaner har varit tydlig – det har blivit regel snarare än undantag att ingående lyfta näringsperspektiv kopplade till kulturlivet. Besöksnäringar kopplat till kulturmiljö och kulturarv är ett spår som ofta förekommer i kulturplaner, men även mer utförliga avsnitt om hur kulturskapares konstnärliga skapande och villkor och konstnärligt kulturföretagande i sig är viktigt för regional utveckling i stort. Kultur och hälsa får ofta egna avsnitt i planerna, där det skrivs om kulturskapande kopplat till vården.</p> <p>Gotlands, Hallands och Skånes kulturplaner lyfter alla tre fram olika sorters satsningar på att främja villkoren för professionella kulturskapare och kopplar på olika vis det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse till utvecklingssatsningar inom kulturella och kreativa näringar. Det framvisas en generell större medvetenhet kring hur kulturpolitiken bör hantera balansen mellan instrumentella och konstnärliga perspektiv när det gäller professionell kultur och konst. Dessa överlag alltmer konstnärspolitiska kopplingar till KKN är något som sticker ut jämfört med en del av de senaste årens regionala kulturplaner från andra regioner.</p>

	<p align="center">4.4 Lyfts samarbeten med andra regioner? Nämnas något konkret om interregional verksamhet som gagnar kulturskapare i regionen?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>Nej, Gotlands kulturplan innehåller i stort sett inga skrivningar som ordagrant lyfter interregional samverkan. Det enda konkret interregionala som påpekas är att regionens slöjd- och formkonsulenter ingår i bl a interregionala nätverk och samarbeten, men detta preciseras inte närmare. Dock påtalas i något avsnitt att ambitionen är att stimulera till och öka bl a nationella utbyten mellan kulturskapare inom ett konstområde och över genregränser. (sid 29)</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Ja, det står relativt mycket i Region Hallands kulturplan om samverkan med andra regioner. Det påpekas att "kulturaktörer i Halland [...] har lång erfarenhet av att samarbeta över region- och nationsgränser. De långvariga samarbetsrelationerna med Västra Götalandsregionen ska fortsatt tas tillvara och utvecklas." (sid 26)</p> <p>Region Halland ingår sedan 2016 i det s k <i>Regionsamverkan Sydsverige</i> och är delaktig i det interregionala kulturpolitiska samarbetet mellan de sex regionerna i denna samverkansgrupp. Detta lyfts i Hallands kulturplan i ett särskilt avsnitt (sid 26-27), där det läggs fram som ett specifikt förslag för planperioden om att utveckla samarbetet. I avsnittet står det bland annat:</p> <p>"Det finns kraft, vilja och kunskap i Sydsverige att utveckla kulturområdet och genomföra de nationella kulturpolitiska målen. [...] Genom att dra nytta av respektive regions styrkor och skapa hållbara, innovativa strukturer och modeller för samverkan främjas en likvärdig tillgång till kultur för invånare och besökare i Sydsverige." (sid 27)</p> <p>I planens avsnitt om <i>kulturella och kreativa näringar</i> lyfts interregional samverkan:</p> <p>"Utvecklingsinsatser för KKN-sektorn och kommunerna initieras och genomförs även tillsammans med de sex sydliga regionerna inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige." (sid 25)</p> <p>Samverkan med andra regioner lyfts särskilt i avsnittet om konstområdet <i>Bild och form</i>:</p> <p>Det påpekas att Halland ingår i Konstnärscentrum Västs interregionala samverkansområde, vilket gagnar kulturskapares produktionsvillkor och arbetsmarknad. Det lyfts också fram att det inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige pågår ett utvecklingsarbete inom bild- och formområdet som fokuserar på tre områden: växelverkan mellan stad och landsbygd, kunskapsuppbyggnad och kunskapsutbyte samt internationella nätverk. "Det interregionala utvecklingsarbetet stärker Hallands utveckling till attraktiv konstregion genom att bland annat stimulera och utveckla residensprogram, synliggöra och utveckla konstnärliga produktionsplattformar och skapa arenor för konstkritik i Sydsverige." (sid 35)</p> <p>I avsnittet om <i>film</i> handlar mycket om regional samverkan:</p> <p>"Läget mellan Skåne och Västra Götaland och närheten till övriga regioner i södra Sverige ger förutsättningar för samverkan inom filmens alla led. Regionsamverkan Sydsverige har inom ramen för stärkt filmkulturell samverkan prioriterat inventering och analys av filmutbildningar, inventering av biografier samt kunskapsutbyte kring filmpedagogik. På längre sikt planerar man samverkan kring certifiering av filmutbildningar, stödsystem för talangutveckling samt turnéuppdag för större filmfestivaler. Region Halland följer utredningen för ökad filmproduktion i Sydsverige [...]. (sid 37)</p> <p>När det gäller <i>litteratur</i> vill Regionbibliotek Halland inom Regionsamverkan Sydsverige utveckla och erbjuda programverksamhet för att bl a utveckla kollegiala nätverk och litteraturresidens.</p> <p>När det gäller <i>dans</i> står det i Hallands kulturplan att Regionsamverkan Sydsverige har initierat och gett uppdrag till Danssamverkan Sydsverige, ett nätverk med fem scenkonstinstitutioner från olika regioner som samverkar för att utveckla infrastrukturen kring dans. Uppdraget handlar om att dansutvecklare inom Danssamverkan Sydsverige samarbetar för att stärka möjligheterna för de professionella utövarna att verka utanför storstäderna.</p>

<p>SKÅNE</p>	<p>Det står förhållandevis lite i Region Skånes kulturplan om interregional samverkan, detta trots att Skåne är en viktig part i Regionsamverkan Sydsverige. I planens avsnitt 5 <i>Genomförande</i> finns dock ett underavsnitt med rubriken <i>Interregional samverkan</i> (sid 33), som sammanfattar Regionsamverkan Sydsveriges verksamhet. Det är enbart ett beskrivande avsnitt som saknar förslag på insatser eller utvecklingsområden.</p> <p>I det efterföljande avsnittet om internationalisering lyfts även det interregionala: ”Den kulturella mångfalden i Skåne ska tas tillvara som en resurs för att utveckla regionen. Genom sitt internationella och interregionala arbete bidrar kulturnämnden till att synliggöra och profilera Skåne samt till att stärka den regionala konkurrenskraften.” (sid 33)</p> <p>I övrigt saknar Skånes kulturplan konstområdesrelaterade skrivningar om kopplingar till det interregionala samarbetet i Sydsverige. Detta beror sannolikt mycket på kulturplanens strukturella upplägg om att inte redogöra för konkreta utvecklingsinsatser. I Region Skånes årliga handlingsplaner lär vi kunna läsa mer om satsningar på interregional samverkan inom olika konstområden, likt sådant som Halland lyfter i sin plan.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 4.4</p>	<p>Förra årets undersökta kulturplaner hade alla förhållandevis få skrivningar om interregional kultursamverkan. Denna trend håller i sig i år också, med Halland som ett undantag. Skåne är fåordig i saken, och Gotland skriver i sin kulturplan i stort sett nästan ingenting om interregionala eller nationella utbyten på kulturområdet.</p> <p>Både Skåne och Halland är involverade i en omfattande regionsamverkan på en rad politikområden inom ramen för det som formellt kallas <i>Regionsamverkan Sydsverige</i>. Kulturen är här ett viktigt samarbetsområde och det märks inte minst i Region Hallands kulturplan, som har anmärkningsvärt mycket skrivningar och ingående avsnitt om interregional samverkan. Skåne har främst generella lägesbeskrivningar kring saken och saknar i sin plan konkretion av interregionalt samarbete inom konstområdena – något som sannolikt lär kompenseras för i Skånes årliga handlingsplaner för regional kulturutveckling.</p>

	<p align="center">4.5 Beskrivs i kulturplanen specifikt några internationella samarbeten som gagnar kulturskapare i regionen?</p>
<p>GOTLAND</p>	<p>I Gotlands kulturplan lyfts internationella perspektiv inom områdena kulturmiljö och kulturarv, samt inom verksamhetsområdet slöjd, form och design, där de regionala slöjd- och formkonsulenterna bl a ska arbeta för att främja internationella kontaktytor.</p> <p>Gotland har fyra regionala konstnårsresidens med många gästande internationella konstnärer som "tillför kunskap och breddar både utblick och insikt". (sid 25) Det utgår även statliga verksamhetsbidrag till tre av dessa internationella konstnårsresidens. På musikområdet poängteras Gotlands internationella tonsättarresidens. När det gäller film framhävs i kulturplanen att en del i Gotlands filmstrategi (beslutad 2018) handlar om att utveckla internationella samarbeten i Östersjöregionen. I planens litteraturavsnitt nämns att den professionella litteraturens utveckling gynnas av tillgången till Östersjöns författar- och översättarcentrum, ett internationellt centrum för författare och översättare.</p> <p>Inom spelkultur, som regionen i planen har lyft fram som ett särskilt kulturområde att satsa på, betonas att lokala satsningar på området kan kopplas till internationella marknader: "I Visby finns ett antal professionella spelutvecklare som driver spelstudios i bolagsform och som utvecklar spel riktade mot internationella marknader." (sid 70)</p> <p>Det påpekas också att spelkulturområdet på Gotland, vid sidan av näringsverksamheter, har utvecklade utbildningsinsatser och andra internationellt kopplade arrangemang: "Uppsala universitet Campus Gotlands internationella avdelning bedriver flera forskningsprojekt för speldesign och har fyra olika utbildningsprogram inom speldesign".</p> <p>Internationella perspektiv lyfts också i kulturplanens avsnitt om kulturella och kreativa näringar: "Då kulturella och kreativa näringar ofta är arbetskraftsintensiva och i högre grad än andra företag interagerar med globala marknader främjas även arbetsmarknad och internationell samverkan." (sid 30)</p> <p>Region hävdar att den under planperioden har ambitionen att öka kulturlivets kompetens i att söka extern finansiering i olika former och att stimulera till ökade utbyten och samarbeten mellan kulturskapare, bl a eftersträvas internationella utbyten. (sid 29)</p>
<p>HALLAND</p>	<p>Jämfört med många andra kulturplaner har Hallands plan sannolikt fler skrivningar än genomsnittet som lyfter internationella perspektiv på, och kopplingar till regionalt kulturliv. Ett av Region Hallands åtta strategiska utvecklingsområden för planperioden är <i>Samverkan med omvärlden</i>. Inom detta område finns följande avsikt för perioden: <i>Formulera och implementera en strategi för internationellt utbyte och internationellt deltagande</i></p> <p>I sin beskrivning av avsikten hävdar Region Halland att internationella kulturutbyten är nödvändiga för kulturell utveckling och en förutsättning för att skapa en relevant och levande konst- och kulturmiljö. "Inom alla konstområden finns därför upparbetade internationella samarbeten, residens, utbytesprogram och nätverk som Kultur i Halland upprätthåller och utvecklar." (sid 27)</p> <p>"Med en samordnad strategi och plan för internationell utväxling och internationellt deltagande i samarbetsprojekt och mötesplatser kan halländskt konst- och kulturliv få en tydligare plattform för internationalisering. En satsning på att skapa förutsättningar för internationella samarbeten och internationellt deltagande kan skapa betydande värden för halländska kulturaktörer." (sid 27)</p> <p>Regionens konstområdesövergripande residensverksamhet <i>Art Inside Out</i> bjuder in nationella och internationella konstnärer från alla genrer för att arbeta tillsammans med institutioner, invånare och lokala aktörer i Halland. En uttalad ambition för planperioden är att bl a utveckla internationell samverkan för att "säkra konstnärlig spets för de residens som genomförs samt att sprida Art Inside Outs verksamhet i konst- och kulturvärlden." (sid 30)</p>

	<p>Inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige pågår ett utvecklingsarbete inom området <i>bild- och form</i> som bl a handlar konkret om att utveckla och etablera internationella nätverk. En av ambitionerna för planperioden när det gäller bild-och formområdet är: <i>Öka närvaron och deltagandet i nationella och internationella samarbeten</i>. I avsnittet påtalas det att "Konst i Hallands residensprogram skapar kontaktnät på nationell och internationell nivå samtidigt som de aktiva scenerna i Halland för svensk och internationell samtidskonst stärks." (sid 36)</p> <p>Inom området <i>slöjd och konsthantverk</i> nämns att man vill stärka internationella samarbeten.</p> <p>När det gäller <i>film</i> är en ambition för planperioden att <i>Vidareutveckla internationella samarbeten</i>. Det hävdas att Region Halland har lång erfarenhet av internationella nätverk och projekt och att arbetet med att erbjuda internationella filmkonstnärer residens i Halland är påbörjat.</p> <p>Inom <i>scenkonsten</i> nämns dansresidensens internationella utlysningar och att Teater Halland ska fortsätta söka nya internationella samarbetspartner.</p>
SKÅNE	<p>I Region Skånes kulturplan finns ett särskilt avsnitt om internationalisering (sid 33) under planens avsnitt 5 <i>Genomförande</i>. Det är enbart ett beskrivande avsnitt som saknar förslag på insatser eller utvecklingsområden. Här påpekas att "Skånes unika position som en del av en transnationell region ska tillvaratas och utvecklas inom konstområdena och kulturlivet". Det understryks att internationaliseringsarbetet i Region Skåne "ska öka kulturskaparnas möjligheter till deltagande i internationella nätverk och EU-projekt", samt att skapa resurser och utveckla kompetens för ett ökat internationellt utbyte är en angelägen del av kulturutvecklingen.</p> <p>När det gäller det prioriterade utvecklingsområdet <i>Konstnärligt skapande</i> lyfts vikten av internationellt konstnärligt utbyte i regionen.</p> <p>I planens avsnitt om <i>bildkonst</i> respektive <i>film och digitala spel</i> betonas att skånsk kreativitet och produktion väcker internationellt intresse.</p>
TENDENSER FRÅGA 4.5	<p>Som vi kunde konstatera i förra årets tendensrapport har internationella perspektiv på regional kulturutveckling generellt sett ökat de senaste åren i kulturplanerna och getts både egna rubricerade avsnitt och skrivits in i målområden i flera regioners kulturplaner.</p> <p>En av förklaringar är sannolikt allmänt ökade satsningar på regionala konstnärresidens inom olika konstområden. Både Gotland och Halland lyfter i sina kulturplaner fram flera regionala residenssatsningar och internationella kopplingar till dessa. Halland har dessutom som särskilt strategiskt utvecklingsområde för planperioden att utveckla "samverkan med omvärlden", där det internationella utbytet i kulturlivet beskrivs som helt nödvändigt för en bra regional kulturutveckling.</p> <p>Region Skånes kulturplan har ett särskilt avsnitt om internationalisering. Både Skånes och Gotlands planer framhäver betydelsen av det internationella för utvecklingen av kulturella och kreativa näringar.</p>

5 Regionens kulturpolitik i relation till regional utveckling och kommuner

	5.1 Hur relaterar kulturplanen till övergripande regional utveckling och kommunernas kulturutveckling?
GOTLAND	<p>Region Gotlands kulturplan redogör på ett välstrukturerat och pedagogiskt vis för regionala kulturpolitiska utgångspunkter och mål, och hur kulturplanen förhåller sig till det övergripande regionala utvecklingsarbetet, den regionala utvecklingsstrategin och internationella perspektiv med Agenda 2030.</p> <p>I avsnittet <i>2.3 Regionala mål, program och kulturpolitiska prioriteringar</i> står det på sidan 12: ”Den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040, är det övergripande styrdokumentet för det regionala utvecklingsarbetet. Det tar sin grund i Agenda 2030 och är vägledande och anger inriktning för alla utvecklings- och tillväxtinsatser i regionen med sikte på 2040. Den regionala utvecklingsstrategin ska ses över varje mandatperiod.”</p> <p>Regionen är tydlig med att i kulturplanen lyfta fram tre fokusområden som strategiska och politiskt prioriterade, och att två av dessa omfattar professionella kulturskapare och kulturella och kreativa näringar. Inom dessa tre fokusområden beaktas och redovisas fem prioriteringar som formuleras i den regionala utvecklingsstrategin (RUS). När det gäller de kulturpolitiska punkterna i RUS för Gotland betonas kultur i relation till andra politikområden, kultur som näring, lokaltillgång, tillgänglighet och delaktighet i kulturellt skapande.</p> <p>Kommuner Frågan om regionens relation till kommunernas kulturutveckling är inte aktuell för Gotland, som ju är både en region och i sin helhet en enda primärkommun, och alltså inte behöver förhålla sig till att jämka en rad kommuners intressen och förutsättningar inför varje regional kulturplan. På sidan 10 i kulturplanen i avsnittet <i>1.5.2 Primärkommunal kulturverksamhet inom regionen</i> beskriver regionen följande om kulturskaparna:</p> <p>”Till den primärkommunalt understödda kulturen räknar vi det fria kulturlivet i form av ideella och professionella kulturorganisationer och de många fria professionella kulturskaparna inom de kreativa näringarna. Dessa arbetar enskilt, i företag, föreningar eller grupper och verkar utanför institutionerna. Region Gotlands kulturenhet ansvarar för primärkommunal kulturverksamhet och för utvecklingsarbete och samverkan med andra politikområden.”</p>
HALLAND	<p>Hallands kulturplan beskriver ingående regionens kulturpolitiska strategier och mål, och kopplingar mellan kulturplan och övergripande regional utvecklingsstrategi. I planen framhålls att kultur har en central roll i Hallands regionala utveckling.</p> <p>Region Halland har i denna kulturplan prioriterat åtta olika strategiska utvecklingsområden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • barns och ungas rätt till kultur • breddat deltagande i kulturlivet • digital kulturutveckling • fristadskonstnär • kultur och hälsa • kulturella och kreativa sektorn • kultur och samhällsbyggnad • samverkan med omvärlden <p>Kommuner Tydligare än i många andra regionala kulturplaner redogör Halland för och betonar kommunernas roll i kulturutvecklingsarbetet, och att samverkan och interaktion är nyckeln till att förverkliga planen, samt vilka</p>

	<p>prioriteringar som ska göras. I planen finns ett längre avsnitt specifikt om kommunerna, vilket omfattar dels struktur och arbetsordning för samverkan mellan Region Halland och kommunerna, dels en hel sida om gemensamma konkreta prioriteringar för planperiodens kulturutvecklingsarbete.</p> <p>Regionen understryker också att kommunerna är viktiga för en god samverkan mellan olika politikområden: "Den regionala och kommunala kulturpolitiken behöver interagera effektivare med andra politikområden för att kunna bidra med full kraft i samhällsutvecklingen. [...] Kommuner och region behöver utbyta erfarenheter och kontakter för att utveckla interaktionen med andra politikområden." (sid 12)</p> <p>I planen framhävs vikten av en regionalt organiserad samverkan mellan professionella kulturskapare och kommunerna, vilket främjar både arbetstillfällena för kulturskapare och att barn och unga får ett kvalitativt kulturutbud:</p> <p>"Region Halland ansvarar för att förmedla professionella kulturprogram till Hallands kommuner. Samverkan sker bland annat genom att kommunerna och Region Halland gemensamt tar fram ett kulturutbud för barn och unga, vilket subventioneras med regionala medel. Syftet är att öka tillgängligheten till ett brett kulturutbud med hög konstnärlig kvalitet och likvärdighet." (sid 19)</p>
<p>SKÅNE</p>	<p>Inledningsvis i Region Skånes kulturplan redogörs för att planen vilar på tre bärande principer som är utgångspunkterna för regionens kulturpolitik: <i>kulturens egenvärde</i>, <i>kulturens demokratiska grund</i> och <i>kulturens kraft i samhällsbygget</i>. Tillsammans med de kulturpolitiska målen utgör principerna grunden för det långsiktiga utvecklingsarbetet i regionen.</p> <p>Ramverket för kulturplanen utgörs av nationella respektive Skånes regionala kulturpolitiska mål. Vidare förklaras hur kulturplanen förhåller sig till det övergripande regionala utvecklingsarbetet, den regionala utvecklingsstrategin, hållbarhets- och internationella perspektiv med Agenda 2030.</p> <p>Det påpekas att kulturpolitiken i Skåne ska bidra till förverkligandet av visionen om <i>Det öppna Skåne 2030</i> och dess sex målsättningar så som de beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin. På sidan 7 står det: "Kulturplanen är en del av den regionala utvecklingsstrategin Det öppna Skåne 2030 som är en långsiktig strategisk plan för att hantera Skånes utmaningar och utveckla regionen på ett hållbart sätt. Visionen visar riktningen för det regionala utvecklingsarbetet och ska nås genom att stat, region, kommun, näringsliv, idéburen sektor och lärosäten arbetar tillsammans, över kommun-, läns- och nationsgränser."</p> <p>Region Skånes kulturplan fokuserar på tvärgående utvecklingsarbete och pekar ut fem prioriterade områden som ska bidra till en välfungerande kulturell infrastruktur för produktion och förmedling av konst och kultur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konstnärligt skapande • Delaktighet och medskapande • Kulturens rum och platser • Barns och ungas rätt till kultur • Digital utveckling <p>Region Skåne påpekar i planen att för att nå de kulturpolitiska målen utgår insatserna "från en helhetssyn på de utmaningar och möjligheter som finns på kulturområdet. Globala megatrender som klimatförändringar, globalisering, migration, urbanisering, demografisk utveckling och digitalisering medför nya utmaningar som inte bara kan knytas till enskilda konst- och kulturområden utan är gemensamma för kultursektorn, regionen och kommunerna." (sid 10)</p> <p>Kommuner</p> <p>Bland ovanstående prioriterade områden lyfts kommunala frågor i <i>Kulturens rum och platser</i>: En av avsikterna för planperioden är att <i>Utveckla samverkan med Skånes kommuner, idéburen sektor och det professionella kulturlivet</i>:</p> <p>"Regionala och kommunala resurser ska samspeja med kulturlivets initiativ för att bättre dra nytta av den idéburna sektorns potential och kraft för ett brett och kvalitativt kulturutbud i hela Skåne. Region Skåne vill även främja formerna för samverkan mellan det professionella kulturlivet och kommunerna så att professionens kompetens nyttjas i den lokala kulturutvecklingen." (sid 15-16)</p> <p>Region Skånes plan har ett särskilt avsnitt om <i>folkbildning</i>, där kommunernas roll i samarbetet mellan professionellt och ideellt lyfts fram: "Folkbildningen och Region Skåne ska tillsammans skapa</p>

	föresättningar för lokal kulturutveckling i kommunerna och verka för långsiktiga samarbeten mellan folkbildningen och professionella konst- och kulturaktörer.” (sid 23)
TENDENSER FRÅGA 5.1	<p>Även här liknar trenden den som vi kunnat skönja utifrån de kulturplaner som skrivits sedan 2017/2018. Regionala kulturplaner tycks på senare år överlag ha mer konkreta och detaljerade redogörelser för hur kulturplanen relaterar till övergripande regionala utvecklingsplaner, andra regionala strategier och målbilder. Några av kulturplanerna sätts in i långsiktiga tidsperspektiv och i stort sett alla lyfter nuförtiden kopplingen till <i>FN:s agenda 2030 om hållbar utveckling</i>. Kommunernas roll i den regionala kulturutvecklingen får också mer utrymme i kulturplanerna.</p> <p>Årets tre kulturplaner är likvärdiga i hur mycket och vad som lyfts kring hur kulturplanen är kopplad till övergripande regionala utvecklingsplaner, liksom till kommunernas kulturutveckling och kulturpolitiska insatser. Gotland är både en region och en primärkommun och saknar alltså behovet av att genomföra dialogarbete med flera kommuner inför framtagandet av sin kulturplan. Pedagogiskt och tydligt redogör Gotland för regionförvaltningens och primärkommunens olika ansvar och kopplingar till satsningarna på kulturen. Halland är den av de tre planerna som mest ingående beskriver kultursamverkan med sina kommuner. Skåne skriver inte särskilt mycket specifikt om regionens relation till kommunal kulturutveckling.</p>

6 Sammanfattning

	6.1 Har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande?⁸
GOTLAND	<ul style="list-style-type: none"> - Begreppet ”semiprofessionell”, som användes på mer än ett ställe i remissversionen har efter KLYS påpekande tagits bort helt. - Regionen tog bort en vag skrivning i planens avsnitt 2.4.4 om kvalitetsbegreppet (sidan 15), som KLYS ställde sig frågande till i remissvaret. - Regionen har lagt till en längre och fördömlig redogörelse på sidan 26 för begreppet <i>kulturell mångfald</i>, i enlighet med vad KLYS påpekade i remissvaret.
HALLAND	<p>Region Halland har ändrat och förtydligat en del i sin kulturplans disposition, rubricerat om och flyttat vissa avsnitt samt tagit bort eller slagit ihop vissa avsnitt. Det kanske inte enbart gjordes pga. KLYS remissvar, men flera av KLYS föreslagna justeringar har genomförts. Vi finner bl a följande ändringar i planens innehållsförteckning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avsnittet <i>Professionella konstnärer och kulturskapare</i> har flyttats från slutet av dokumentet och placerats bland planens inledande avsnitt. - Övergripande rubriken Utvecklingsområden har delats upp i de två övergripande avsnitten <i>Strategiska utvecklingsområden</i> och <i>Verksamhetsområden</i>. - Verksamhetsområdena <i>teater, dans</i> och <i>musik</i> har samlats under gemensamma rubriken <i>scenkonst</i>.
SKÅNE	<p>Det är oklart kring exakt vad KLYS remissvar i sak har haft för konkret påverkan på Region Skånes val av korrigeringar, men här är några saker som justerats i enlighet med vad KLYS lyfte i sitt remissvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begreppet <i>kulturarbetare</i>, som förekom på vissa ställen, har ersatts med <i>kulturskapare</i>. - Planen har kompletterats med skrivningar om begreppet <i>konstnärlig frihet</i>. - Skrivningar om <i>kulturell mångfald</i> har justerats och förbättrats. - Avsnittet <i>5 Genomförande</i> samt underavsnitten <i>5.2 Samverkan och samråd</i> och <i>5.2.1 Framtagande av kulturplanen</i> har uppdaterats med längre skrivningar om hur planen tagits fram i samråd med bl a professionella kulturskapare – något som KLYS påpekade i sitt remissvar.
TENDENSER	<p>Alla de tre regionerna har i sina slutversioner av planerna kompletterat med och justerat flera skrivningar som överensstämmer med de synpunkter som KLYS framförde i sitt remissvar. Bland annat har regionerna efter sina remissprocesser renodlat sin begreppsanvändning i planerna när det gäller professionella kulturskapare och konstnärsbegreppet. Trots detta finns det dock en del begreppsliga oklarheter kvar i de färdiga, beslutade planerna. Det framgår också att strukturerna i innehållsförteckningar och upplägg har förändrats i vissa av planerna – också mycket i enlighet med vad KLYS påpekade i remissvaret.</p>

⁸ Är ej fastlagt att alla exempel nedan på förändringar i kulturplanerna endast skulle bero på KLYS remissynpunkter. Flera remissinstanser kan ha påpekat liknande eller samma saker.

	<h2>6.2 Vilket är helhetsintrycket och vad sticker ut i den här kulturplanen?</h2>
<p>GOTLAND</p>	<p>KLYS ser mycket positivt på Region Gotlands både välstrukturerade och pedagogiskt välformulerade kulturplan för perioden 2021-2024. I kombination med den tillhörande handlingsplanen blir materialet lättöverskådligt och tydligt i sak, med förbehåll för en del oklarheter i relationen mellan kulturplan och handlingsplan, vilka på sina ställen gör att handlingsplanen inte blir mer konkret är huvuddokumentet.</p> <p>Gotlands kulturplan framvisar både en skarpsynt konstnärspolitisk medvetenhet och för KLYS värdefull praktiskt inriktad ambition om att ge yrkesverksamma kulturskapare bättre villkor och större plats i den regionala kulturutvecklingen under planperioden. Utförligt lyfts de viktiga delarna i kulturens infrastruktur och deras olika betydelse för andra samhällsområden, vilket har sin poäng då kulturen inte ska behandlas i ett stuprör som en avskild sektor. En invändning som KLYS dock har är att Region Gotland på sina ställen inte tillräckligt tydligt drar gränser mellan professionella, ideellt aktiva och amatörer i kulturlivet.</p> <p>KLYS sätter stort värde på att de professionella kulturskaparna, kulturskapandets villkor och konstnärlig kvalitet lyfts fram i två av de tre utpekade fokusområdena för planperioden. Framförallt välkomnar KLYS hur noga regionen är med att i denna kulturplan redogöra för utmaningarna när det gäller kulturskapares försörjningsmöjligheter, och att både upphovsrätt och KLYS arvodesrekommendationer omnämns. Mer omfattande och tydligare än många andra kulturplaner har Gotlands kulturplan skrivningar om avtalsenliga ersättningar för kulturskapare. Det är också särskilt positivt att notera hur konstnärliga residensverksamheter utgör en så viktig del av Gotlands kulturella infrastruktur.</p> <p>Med vissa generellt formulerade delar i en kulturplan finns alltid risk att målskrivningar inte uppfylls. I resurssatta verksamhetsplaner visar det sig vilka prioriteringar som regionen verkligen gör. Gotlands kultur- och handlingsplaner är digra dokument, och risken finns att den stora mängden insatsförslag delvis kanske kan bli svåra att realisera. För att resurssätta kulturplanens ambitioner behöver sannolikt kulturnämndens budget öka. I KLYS ögon är det oroväckande att en del skrivningar i kulturplanen svepande handlar om att öka extern finansiering av kulturlivet, utan att detta närmare definieras.</p> <p>KLYS värdesätter att Region Gotland sedan ett par år har haft en konstområdesövergripande samrådsgrupp för det fria kulturlivet, och hoppas att gruppen fortsatt under planperioden kan utgöra en expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med årsplaneringar.</p> <p>Ambitiöst och pedagogiskt, tydligt medborgarfokus och främjande av kulturskaparnas förutsättningar kan sammanfatta Gotlands kulturplan.</p>
<p>HALLAND</p>	<p>KLYS finner mycket som är konstnärspolitiskt välkommet när det gäller alla samverkansambitioner och de konstnärspolitiska avsikter och insatser som presenteras i Region Hallands kulturstrategi och -plan för perioden 2021-2024. Regionen betonar vikten av att utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan med både kommuner, kulturverksamheter och kulturskapare. Särskilt värdefullt i KLYS ögon är att Region Halland framhäver konstens frihet och kulturskaparnas självständighet, och presenterar flera prioriteringar för att stärka förutsättningar för professionella kulturskapare att bo, verka och utvecklas i Halland. KLYS sätter stort värde på att regionen framhäver utveckling av sina residensverksamheter och både interregional och internationell samverkan som nödvändiga faktorer för ett professionellt kulturliv i regionen som fungerar väl för både medborgare, kulturskapare och institutioner.</p> <p>KLYS välkomnar att Region Halland liksom Gotland i ett par år har haft en samrådsgrupp för det fria kulturlivet och hoppas att gruppen fortsatt under kommande planperiod kan verka som en expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med regionens årsplaneringar. Det är föredömligt hur regionen lyfter fram armlängds avståndsprincipen och att kulturskapare har medverkat i planens framtagande, något som visserligen borde vara självklart, men inte alltid är det.</p> <p>Öppenhet mot omvärlden och bred, kreativ samverkan för konstnärspolitisk utveckling kan sammanfatta Region Hallands kulturplan.</p>

<p>SKÅNE</p>	<p>KLYS finner att Region Skånes kulturplan för 2021-2024 är lite svårare att bemöta än vissa andra. Den är konstnärspolitiskt skarp och ambitiös med välavvägda utvecklingsområden, prioriteringar och avsiktsförklaringar. Samtidigt är det ett dokument fyllt av många lägeskonstateranden och redovisande av generella fakta utan fördjupning. Planen skulle tjänat på mer sakmässigt specifika målformuleringar, som kopplades till Region Skånes kulturverksamhetens utveckling och samverkan mellan institutioner, fria kulturaktörer och professionella kulturskapare i praktiken. KLYS inser att kulturplanen självfallet ska kompletteras med årliga handlingsplaner – men då bör det framgå tydligare i en kulturplan som ska gälla i flera år i sträck hur detta är tänkt att göras.</p> <p>Skånes konstnärspolitiska ambitioner är högt satta och strukturmässigt välformulerade. Konstnärligt skapande prioriteras som en av riktlinjerna för regionens kulturpolitik under kommande planperiod. Detta borde dock ha illustrerats bättre i planen genom att i högre grad lyfta sakfrågor kring arbetsvillkor för yrkesverksamma kulturskapare. KLYS saknar i Skånes kulturplan viktiga skrivningar om konstnärspolitiskt grundläggande saker som t ex kollektivavtal, ersättningsnivåer och <i>MU-avtalet</i>. KLYS anser också att så viktiga principfrågor som <i>armlängds avståndsprincipen</i> och <i>upphovsrätten</i> borde få mer synlighet och utrymme i en omfattande kulturplan för landets tredje största region.</p> <p><i>Samverkan</i> är ett ord som förekommer anmärkningsvärt många gånger i Region Skånes kulturplan. Men KLYS noterade en del brister i Region Skånes dialogprocess inför remissversionen av kulturplanen. Det är positivt att Skåne under några år har haft en konstområdesövergripande referensgrupp för det fria kulturlivet, men vi förvånas över att denna viktiga dialogpart för kulturskaparna inte ens nämns i kulturplanen. KLYS hoppas att regionen utvecklar dialogarbetet och i högre grad använder gruppen som en formell expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med och kring kulturplaner och årliga handlingsplaner.</p> <p>Strukturellt skarp, kulturpolitiskt strategisk och konstnärspolitiskt bottnad kan sammanfatta Skånes kulturplan.</p>
<p>ÖVER-GRIPANDE TENDENSER</p>	<p>Trenden från både 2018 och 2019 års undersökta kulturplaner håller i sig – konstnärspolitiska perspektiv betonas ännu tydligare och mer omfattande i både Gotlands, Hallands och Skånes kulturplaner jämfört med hur detta gjorts i många andra regioners kulturplaner genom åren.</p> <p>Alla årets tre undersökta planer lyfter frågor som rör de professionella kulturskaparnas villkor som särskilt prioriterade områden bland övergripande kulturpolitiska mål, strategier eller särskilda utvecklingsområden. De regionala kulturförvaltningarna visar på ett större intresse för sakfrågor som rör yrkesperspektiven för kulturskaparna och hur viktigt det är med goda förutsättningar för kulturskapares yrkesutövning för att främja den övergripande utvecklingen av regional kulturell infrastruktur.</p> <p>Det kan i planerna skönjas en generell större medvetenhet om hur regionerna ska hantera balansen mellan instrumentella och konstnärliga perspektiv när det gäller professionell kultur och konst och hur regional kulturpolitik ska samverka med näringspolitik. Fler konstnärspolitiska kopplingar till kulturella och kreativa näringar (KKN) i planerna är något som sticker ut jämfört med en del av de senaste årens regionala kulturplaner från andra regioner.</p> <p>Det finns egna avsnitt om professionella kulturskapares villkor i Hallands och Gotlands planer. I alla tre regionernas planer betonas övergripande <i>kulturens egenvärde, konstnärlig frihet</i> och goda förutsättningar för konstnärligt skapande.</p> <p>Trots en generell konstnärspolitisk stringens i alla tre kulturplanerna är det dock enbart Region Gotland som i sin plan påtalar den statliga konstnärspolitiska utredningen från 2018⁹.</p> <p>Vikten av att kunna erbjuda regional kultur av <i>hög kvalitet</i> understryks i samtliga tre kulturplaner. Kvalitetsbegreppets flitiga förekomst i planerna kan kopplas till att regionerna i sitt kulturpolitiska arbete särskilt tycks ha tagit intryck av statens nationella kulturpolitiska mål om främjande av kvalitet</p>

⁹ Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23)

	<p>och konstnärlig förnyelse. Orden <i>förnyelse</i> och <i>nyskapande</i> finns med i ett flertal skrivningar i kulturplanerna.</p> <p><i>Social hållbarhet</i> och medborgarperspektiv lyfts fram tydligare och i högre grad i kulturplanerna de senaste åren. Begreppen <i>breddat deltagande</i> och <i>medskapande</i> har blivit vanligt förekommande i planerna. Framförallt är det Gotland och Halland och som lyfter breddat deltagande i kulturlivet i flera avsnitt och förslag på insatser för planperioden.</p> <p>Skrivningar om <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan politiken och det konstnärliga skapandet/innehållet finns med i alla tre planerna. Det är på senare år sällsynt att regionala kulturplaner saknar skrivningar om denna princip.</p> <p>Genomgående formulerar sig regionerna tydligare och mer utförligt kring kulturell infrastruktur och kulturlivets olika aktörer och nivåer, och samverkan mellan dessa. Med vissa undantag är samtliga planer noga med att problematisera hur professionella, ideella och amatörer relaterar till kommunernas kulturliv, och till interregional och internationell samverkan inom kulturlivet. Centrumbildningarnas och kollektivverkstädernas betydelse påpekas i Hallands och Skånes kulturplaner, främst i avsnitt om litteratur samt bild och form.</p> <p>Insatser för att utveckla regionernas kulturliv relaterar alltmer till omvärlden i de senaste åren kulturplaner. Både <i>interregional samverkan</i> och <i>internationalisering</i> har fått större fäste i svensk regional kulturpolitik. Regionala kulturplaner har fler skrivningar än för några år sedan om internationella samarbeten inom det regionala kulturlivet, något som kan tillskrivas bl a det ökade antalet regionala konstnårsresidens som ofta kan ha internationella kopplingar.</p> <p>När det gäller regionernas samråd med kulturskapare och dialogarbetet med kulturlivet i framtagandet av kulturplanerna är det positivt att både Gotland, Halland och Skåne har regionala konstområdesövergripande referensgrupper med professionella kulturskapare. Gotland och Halland har i högre grad än Skåne lyft fram kulturskapardialogerna i sina kulturplaner.</p> <p>Även om det finns en rad innehållsmässiga likheter mellan Gotlands, Hallands och Skånes kulturplaner när det gäller t ex konstnärspolitiska perspektiv och kulturella och kreativa näringar, så har alla tre gått sina egna vägar med form och innehåll i respektive kulturplan. Gotlands plan är pedagogiskt utförlig och den som mest håller sig till den gängse normen för upplägget av regionala kulturplaner, medan Skånes plan sticker ut med sitt strukturmässigt strama förhållningssätt. Hallands plan tar ett lättläst och flyhänt grepp om sitt kulturliv, och har ett egenartat upplägg med verksamhetsområdena listade i bokstavsordning.</p>
--	--

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Författarförbundet, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, 070-948 09 63, klys@klys.se, www.klys.se